

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Avropa qazdan
imtinanı
sürətləndirir -
Azərbaycanın
reaksiyası...
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 28 dekabr 2023-cü il Cümə axşamı № 235 (8371) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Dünyanı niyə yeni pandemiya hazırlamaq istəyirlər? - süni, yoxsa....

Adil Qeybullayev

"COVID-19 pandemiyası artıq bitib, yeni pandemiyanın yaranması o zaman qaçılmaz olacaq ki..."

yazısı səh.4-də

Böyük Qayıdışın Xocalı və Şuşa müjdəsi - bu yurdlara dönüş nə vaxt başlayacaq?

yazısı səh.7-də

Seçkiyə 40 gün qaldı - namizədlər imzanı necə yığır...

yazısı səh.5-də

İran nüvə dövlətinə çevrilə biləcəkmi? - soyub-soyub, quyruğuna çatır...

yazısı səh.12-də

8 rayonun ərazisinə dəyişiklik edildi

yazısı səh.5-də

Putinin Qara dənizdəki gəmiləri batırılır - daha biri dərinliklərə qər q oldu...

yazısı səh.12-də

"Yol qəzalarının 70 faizinə köhnə avtomobillər səbəb olur" - ekspert

yazısı səh.13-də

Ağdamın məşhur "Çay evi" yenidən inşa ediləcək

yazısı səh.7-də

Avtomobil ustalarının fırlıdağı, 10 qat xərcə düşən sürücülər - reportaj

yazısı səh.14-də

Tibbin aciz qaldığı daha bir dərd: təzyiq mərzəsi - yüz səbəbi var, amma...

yazısı səh.4-də

"YAXIN SÜLH"Ü UZAQ EDƏN KİMDİR - ERMƏNİSTAN "TƏCRÜBƏ TARLASI"NA DÖNDƏRİLİR

Qafqazda öz maraqlarını təmin etmək üçün fitnə-fəsada əl atan Qərbə Rusiyadan "nöqtəli zərbə"; **ekspert:** "Rəsmi İrəvanın Azərbaycanla sülhə nail olmaq istəyi də bölgədə təhlükəsizliyin səmimi şəkildə bərqərar olmasına hesablanmayıb, daha çox..."

yazısı səh.9-da

Elektron pula hazırlıq - dövrün tələbi, yoxsa...

Azərbaycanda elektron puldan kütləvi istifadə yaxın müddətdə real görünür - səbəb...

yazısı səh.6-da

Peskov:
"Bakı və İrəvan sülh müqaviləsini yekunlaşdırmağa doğru irəliləyir"

yazısı səh.2-də

Akif Çovdarov

Sabiq MTN generalı 30 milyonluq əmlak davasını Ali Məhkəməyə çıxarır

yazısı səh.3-də

Aqşin Kərimov:
"Azərbaycan diplomatiyası mina təhlükəsi barədə həyəcan signalını növbəti ildə gücləndirməlidir"

yazısı səh.8-də

Dövlət Sirrinin Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiyanın sədri dəyişdi

Dövlət Sirrinin Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiyanın sədri dəyişib.

APA-nın xəbərinə görə, Prezident İlham Əliyev bu barədə müvafiq fərman imzalayıb.

Komissiyanın sədri Baş nazirin birinci müavini deyil, Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi olacaq.

Xatırladaq ki, bundan əvvəl Dövlət Sirrinin Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiya Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında olub. Dəyişikliyə əsasən, komissiyanın statusu dəyişib və Dövlət Sirrinin Mühafizəsi üzrə İdarələrarası Komissiya olub.

Hakan Fidan Blinkenlə "F-16"ların Türkiyəyə satışını müzakirə etdi

Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidan ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenlə telefon danışığı aparıb.

APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə XİN-dəki diplomatik mənbələr bildirib.

Qeyd olunub ki, telefon danışığı ABŞ tərəfinin xahişi ilə baş tutub.

Tərəflər İsveçin NATO-ya üzvlüyü ilə bağlı qanun layihəsinin Türkiyə Böyük Millət Məclisinin Xarici Əlaqələr Komissiyasından keçməsinə müzakirə ediblər.

Xarici işlər naziri Fidan bildirib ki, Türkiyə "F-16" satışı ilə bağlı ABŞ Administrasiyası və ABŞ Konqresinin müttəfiqlik ruhuna uyğun hərəkət etməsinə və üzərinə götürdüyü öhdəlikləri yerinə yetirməsinə gözləyir.

Peskov: "Bakı və İrəvan sülh müqaviləsini yekunlaşdırmağa doğru irəliləyir"

"Azərbaycan və Ermənistan sülh müqaviləsinin imzalanması istiqamətində fəal şəkildə irəliləyir".

Bu barədə Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskov konfrans zamanı bildirib.

Onun sözlərinə görə, Kreml bunun yaxın gələcəkdə baş verəcəyinə ümid edir.

"Bu cür görüşlər, xüsusən də MDB-nin qeyri-rəsmi sammiti qısa təmaslar üçün yaxşı fürsətdir. Biz həqiqətdən bildiririk ki, ölkələr sülh müqaviləsinin yekunlaşması istiqamətində irəliləyirlər. Ümid edirik ki, bu, yaxın gələcəkdə və keyfiyyətə zərər gəlmədən baş verəcək", - Kremlin rəsmi nümayəndəsi bildirib.

Peskov əlavə edib ki, Kreml sülh müqaviləsi bağlamaq üçün Bakı və İrəvanın siyasi iradəsinə görür. Rəsmi Moskva bu qərarı dəstəkləyəcək.

Ağdərə Qarabağ iqtisadi rayonununun tərkibinə daxil edildi

Ağdərə Qarabağ iqtisadi rayonununun tərkibinə daxil edilib.

Musavat.com-un xəbərinə görə, bu, Prezident İlham Əliyevin "Azərbaycan Respublikasının Ağdərə rayonunun yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il 5 dekabr tarixli 1043-VIQ nömrəli Qanununun tətbiqi və bundan irəli gələn bəzi məsələlərin tənzimlənməsi barədə Fərmanında əksini tapıb.

Fərmanla "Azərbaycan Respublikasında iqtisadi rayonların yeni bölgüsü haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 7 iyul tarixli 1386 nömrəli Fərmanının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2021, № 7, maddə 720) 1.6-cı

bəndinə "Ağdam," sözündən sonra "Ağdərə," sözü əlavə olunub.

Dəyişikliklə Ağdərə Qarabağ iqtisadi rayonununun tərkibinə daxil edilib.

Qarabağ iqtisadi rayonununun tərkibinə - Xankəndi şəhəri, Ağcabədi, Ağdam, Ağdərə, Bərdə, Füzuli, Xocalı, Xocavənd, Şuşa və Tərtər rayonları daxildir.

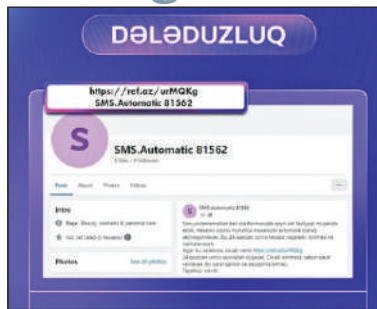
30 dekabr qısaldılmış iş günü olacaq

Əmək Məcəlləsinin 108-ci maddəsinin 1-ci hissəsinə əsasən Məcəllənin 91, 92 və 93-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olunmaqla, qalan iş yerlərində səssiz, iş günü hesab edilməyən bayram günləri və Ümumxalq Hüzün günü qabağı iş gününün müddəti həftəlik iş günlərinin sayından asılı olmayaraq bir saat qısaldılır.

ƏƏSMN-dən bildirilib ki, Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 9 dekabr tarixli Qərarına əsasən iş və istirahət günlərinin ardıcılığını təmin etmək məqsədilə 2024-cü ilin 4 və 5 yanvar iş günləri ilə müvafiq olaraq 2023-cü ilin 30 dekabr və 2024-cü ilin 7 yanvar istirahət günlərinin yerləri dəyişdirilib.

Bununla əlaqədar beş günlük, həmçinin altı günlük iş həftəsində 30 dekabr tarixi bayramqabağı iş günü olduğundan iş yerlərində (Məcəllənin 91, 92 və 93-cü maddələrində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olunmaqla) həmin iş gününün müddəti bir saat qısaldılır.

"Facebook" hesabları ilə bağlı xəbərdarlıq

Son zamanlar kibernetik təhlükələr tərəfindən "Facebook" sosial şəbəkəsində müxtəlif adlarda saxta dələduzluq səhifələri yaradılır.

Bu barədə Musavat.com-a Elektron Təhlükəsizlik Xidmətinin bildirilib.

Dələduzlar səhifələrində bir çox şirkətlərin "Facebook" səhifələrini qeyd edərək, onların silinəcəyinə dair həqiqi əks etdirməyən məlumatlar paylaşırlar. Belə ki, paylaşımlarda "Facebook"a daxil olmaq üçün saxta keçidlər vasitəsilə istifadəçilərin giriş məlumatları tələb edilir. Məlumatlar daxil edildikdən sonra "Facebook" hesabının dələduzlar tərəfindən ələ keçirilməsi halı müşahidə olunur.

Elektron Təhlükəsizlik Xidməti qurumlardan bu kimi hallara qarşı diqqətli olmağı, həmçinin tanımadıqları mənbədən gələn keçidlərə daxil olmamağı tövsiyə edir.

Qəzzada ölənlərin sayı 21 min nəfəri keçib

İsrailin zərbələri nəticəsində Qəzza zolağında ölənlərin sayı 21 minə keçib, 55 mindən çox insan isə yaralanıb.

"Report" xəbər verir ki, bu barədə anklavın Səhiyyə Nazirliyi məlumat yayıb.

Qeyd edilib ki, hazırda ölənlərin sayı 21 110 nəfərə çatıb, 55 243 nəfər yaralanıb.

Məlumata görə, son 24 saat ərzində 195 nəfər ölüb.

Abdullahian:
"Bakı ilə İrəvan arasında davamlı sülhə nail olmaq gələnin əvvəlində mümkündür"

İran Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olmasını tam dəstəkləyir.

APA xəbər verir ki, bu barədə İranın xarici işlər naziri Hüseyn Əmir Abdullahian İrəvanda erməni həmkarı ilə birgə mətbuat konfransında deyib.

O, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın "Sülhün kəsişməsi" layihəsi ilə bağlı təşəbbüsünü alqışladığını vurğulayıb.

İranlı nazir əlavə edib ki, ölkəsi eyni zamanda Beynəlxalq Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizi tranzit yolunun tikintisini tam dəstəkləyir.

Abdullahian həmçinin qeyd edib ki, İran regionda sülh və sabilliyin kənar qüvvələrin müdaxiləsi olmadan təmin olunmasını istəyir.

Abdullahianın sözlərinə görə, İrəvanla Bakı arasında davamlı sülhə 2024-cü ilin ilk aylarında "3+3" platforması çərçivəsində nail olmaq olar. Belə ki, iranlı nazir dünən axşam Azərbaycanın xarici işlər naziri ilə telefon danışığı apardığını xatırladı. O diqqətə çatdırıb ki, Ceyhun Bayramovun bəyanatları Azərbaycan və Ermənistan arasında davamlı sülhə nail olmaq üçün səylərin davam etdirilməsindən xəbər verir.

Abdullahian son bir həftə ərzində Rusiya xarici işlər naziri Sergey Lavrovla da Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərlə bağlı iki telefon danışığı apardığını bəyan edib.

Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan isə deyib ki, Ermənistanın ərazi bütövlüyü, sərhədlərinin toxunulmazlığı və suverenliyi ilə bağlı İranın aydın mövqeyinə ölkəsi xüsusi əhəmiyyət verir.

Ləğv edilmiş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (MTN) idarə rəisi olmuş Akif Çovdarov müsadirə edilmiş əmlaklarını geri qaytarmaq uğrunda mübarizəni davam etdirir. General rütbəsindən əsgərə qədər endirilən Akif Çovdarov Bakı Apelyasiya Məhkəməsinin sonuncu qərarından kasasiya şikayəti verib. Keçmiş general qərarla razılaşmır, əmlaklarının yaxınlarına geri qaytarılmasını tələb edir. Qafqaz.info yazır ki, şikayətə gələn ay Ali Məhkəmədə baxılacaq.

Xatırladaq ki, 2022-ci ilin dekabrında Bakı Apelyasiya Məhkəməsi Akif Çovdarovun 30 milyon manatlıq əmlakının müsadirədən azad olunaraq sahiblərinə qaytarılması qərarı çıxarıb. Lakin bir müddət sonra Ali Məhkəmə prokurorun protesti əsasında həmin qərarı ləğv edib. Bakı Apelyasiya Məhkəməsi təkrar baxış zamanı yenidən 30 milyonluq əmlakın dövlət nəfinə müsadirəsinə qərar verib. Akif Çovdarov və Səlim Məmmədov 2015-ci ildə həbs edilmişdilər. Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmü ilə Akif Çovdarov 12 il, Səlim Məmmədov isə 11 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Prezident İlham Əliyevin 2020-ci ildə imzala-

Sabiq MTN generalı 30 milyonluq əmlak davasını Ali Məhkəməyə çıxarır

Hüquqşünas: "Əgər əmlaklar Akif Çovdarovun ailə üzvlərinin adına rəsmiləşibsə, onlar barəsində də cinayət yolu ilə əldə edilən əmlakların ləqəlləşməsində iştirakçılığa görə cinayət işi başlanmalı idi"

Biləcəri qəsəbəsində 0,06 hektar torpaq sahəsi - 300 min manat;

Yasamal rayonu, Məhəmməd Xiyabani küçəsi 5 ünvanında 250 kv.metr qeyri-yaşayış sahəsi - 231 min 500 manat;

Xətai rayonu, Məhəmməd Hadi küçəsində mənzil - 125 min manat;

Nəsimi rayonu, Bülbül prospektində mənzil - 483 min manat;

Novxanı qəsəbəsində torpaq sahələri - 86 min manat və 71 min manat;

Novxanı qəsəbəsində bağ evi - 800 min manat;

küçələrinin kəsişməsində yerləşən qarajlar - 96 min manat;

Binəqədi rayonu, 7-ci mikrorayon, Xarici dairəvi küçəsində 4941 kv.metrlik 6 mərtəbəli bina - 3 milyon 178 min manat;

Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Cavadxan küçəsində 7 mərtəbəli qeyri-yaşayış binası - 4 milyon 500 min manat.

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, o zaman Akif Çovdarovun əmlaklarının qaytarılması barədə verilən qərar cəmiyyətdə haqlı olaraq ciddi na-

Hüquqşünas deyib ki, Bakı Apelyasiya Məhkəməsi tərəfindən Akif Çovdarovun əmlaklarının özünə qaytarılması ittiham tərəfinə tərs sille idi: "Hələ ibtidai istintaq dövründə bu əmlakların sırf Akif Çovdarovun vəsaitləri hesabına əldə edilməsinə dair sübutlar toplanması, ifadələr alınmalı, əmlakların müsadirəsi üçün qanuni əsasların varlığı sübuta yetirilməli idi. Məhkəmələr də bu məsələyə məhz ittiham çərçivəsində baxırlar. Bu gün hakimlərin cəzalandırılması üçün kifayət qədər əsaslar var. Amma həmin

Özəl xəstəxanalara göndərişlər dayandırılıb? - açıqlama

Sosial şəbəkədə özəl klinikalara icbari tibbi sığorta ilə göndərişlərin verilməsinin dayandırılmasına dair məlumat yayılıb. Məsələ ilə bağlı İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyindən APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, agentliyin 30 noyabr 2023-cü il tarixli 34 nömrəli Qərarına əsasən "İcbari tibbi sığorta fondunun vəsaiti hesabına tibbi xidmətlərin göstərilməsi üçün göndəriş vərəqələrinin verilməsi Qaydası"nda dəyişiklik edilib:

"Əsas dəyişiklik vətəndaşların vaxt, maliyyə vəsaiti itirmədən öz yaşadığı inzibati ərazi daxilində və ya tibbi ərazi bölməsi (TƏB) ərazisində dövlət və ya özəl tibb müəssisəsində xidmətdən yararlanmasını təmin etməkdir. Əvvəlcə TƏB anlayışına aydınlıq gətirmək istərdik. Qeyd edək ki, ümumilikdə 14 TƏB var. TƏB TƏBİB-in tabeliyinə verilən dövlət tibb müəssisələrinin inzibati ərazi vahidləri üzrə qruplaşdırılmasıdır. Bir TƏB-ə bir neçə şəhər/ rayon üzrə dövlət tibb müəssisəsi daxil edilib. 1 TƏB-ə aid nümunəni diqqətinizə çatdırırıq: Şəki-Zaqatala TƏB-inə Şəki, Balakən, Zaqatala, Qax, Oğuz və Qəbələ rayonları daxildir. Əvvəlki qaydaya görə vətəndaşa öz ərazisində və ya TƏB-in daxilindəki dövlət tibb müəssisəsində xidmətin göstərilməsi mümkün olmadıqda digər TƏB-də yerləşən həmin xidməti göstərmək imkanına malik olan dövlət tibb müəssisəsinə göndərilirdi.

Məsələn, Qaxda yaşayan şəxsə həmin ərazidə və ya Şəkidəki xəstəxanada xidmətin göstərilməsi mümkün olmadıqda digər TƏB-də yerləşən məsələn, Mingəçevirdə olan dövlət tibb müəssisəsinə göndərilirdi. Yeni qaydaya görə isə şəxsə həmin ərazidə və ya TƏB-in daxilindəki dövlət tibb müəssisəsində xidmətin göstərilməsi mümkün olmadıqda həmin TƏB-in ərazisində yerləşən pasiyentin seçiminə əsasən Agentliklə müqaviləsi olan özəl tibb müəssisəsinə xidmətdən yararlanması üçün göndəriş verilir.

Məsələn, Qaxda yaşayan şəxsə həmin ərazidə və ya TƏB-in daxilindəki Şəki rayonundakı dövlət tibb müəssisəsində xidmətin göstərilməsi mümkün olmadıqda həmin TƏB-ə aid olan agentliklə müqaviləsi olan özəl tibb müəssisəsinə göndəriş verilir. Yeni əvvəlki qaydadan əsas fərqi və üstünlük ondan ibarətdir ki, vətəndaşa xidməti TƏB daxilindəki dövlət xəstəxanasında göstərmək mümkün deyilsə, vətəndaşa seçim hüququ verilir. Belə ki, ya vətəndaş TƏB-dən kənarda yerləşən dövlət tibb müəssisəsinə seçir, yaxud da özünün aid olduğu TƏB-in ərazisindəki müqaviləli özəl tibb müəssisəsinə seçir".

"Bununla yanaşı, vətəndaş seçdiyi digər TƏB-dəki dövlət tibb müəssisəsində, məsələn, Mingəçevirdə tibbi xidmətdən yararlanırsa bu zaman müalicə həkimi tərəfindən həmin TƏB-in ərazisində yerləşən Agentliklə müqaviləsi olan özəl tibb müəssisəsinə göndərilir. Yeni vətəndaş yenidən öz yaşadığı əraziyə qayıtmadan xidmətdən yararlanır" - məlumatda qeyd edilib.

dığı əfv sərəncamı ilə Akif Çovdarov, 2022-ci ilə imzaladığı əfv sərəncamı ilə Səlim Məmmədov azadlığa buraxılıb. Müsadirə olunan əmlaklar Akif Çovdarovun ailə üzvlərinin adına idi. Ona görə də yaxınları əmlakların geri qaytarılması üçün məhkəmələrə şikayətlər verirdilər. 2022-ci ilin dekabrında Bakı Apelyasiya Məhkəməsində Həbil Məmmədovun sədrliyi ilə, İlqar Murquzov və Həsən Əhmədovdan ibarət hakimlər kollegiyası Akif Çovdarov və ailə üzvlərinin təxminən 30 milyon manatlıq əmlaklarının geri qaytarılmasına qərar verdi. Onların arasında aşağıdakı əmlaklar vardı:

Bakı şəhəri, "8-ci kilometr bazarı" adlanan ticarət mərkəzinin səhmlərinin yarısı - 8.1 milyon manat;

Biləcəri qəsəbəsində 560 kv.metr torpaq sahəsi - 95 min manat;

Novxanı qəsəbəsində bağ evi - 700 min manat;

Saray kəndində torpaq sahələri - 60 min manat, 203 min manat, 59 min 500 manat;

Xızı rayonu, Qızılqazma kəndində 2 hektar torpaq sahəsi - 400 min manat;

Qəbələ rayonu Nohurqışlaq kəndində torpaq sahələri - hər biri 15 min manat;

Şamaxı rayonu Nağaxana kəndində torpaq sahələri və tikililər - ümumilikdə 4 milyon 310 min manat;

Kürdəmir rayonunun müxtəlif kəndlərində torpaq sahələri və təsərrüfatlar - 640 min manat;

Kürdəmir şəhərində "Ərşəli yeri" adlanan ərazidə yerləşən 100 hektar torpaq sahəsinin üzərində yerləşən 93,1 kv.metr tikili, 24 min nar kolu - 208 min manat;

Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Seyidzadə və Cavadxan

razılıq doğurmuşdu: "Onun bunca əmlaklara MTN-dəki maaşı ilə sahiblənməsi mümkün idi. Yaxın qohumları bu qədər əmlakı haradan alıb? Biznesdən? Haradadır həmin biznes? Həmin biznesdən dövlətə verilən vergilərin hesabını açıb göstərə bilərlərmi? Necə oldu ki, Akif Çovdarovla Hilal Əsədov MTN-də rəhbər vəzifəyə gələndən sonra həyat yoldaşları Bakının ən böyük bazarlarından olan "8-ci kilometr bazarı"na sahib oldular? İş materiallarında da çoxsaylı faktlar var ki, bazarın sahiblərin başına min bir oyun açıblar və bazarı əsl sahiblərinin əlindən alıblar. Bakı Apelyasiya Məhkəməsində hakimlər əmlakların Akif Çovdarova qaytarılması qərarını gözlərini yumub veriblər. Belə qərarlar əlbəttə ki, qanunsuzdur və ləğv olunmalıdır".

Hüquqşünas deyib ki, əgər əmlaklar Akif Çovdarovun ailə üzvlərinin adına rəsmiləşibsə, onlar barəsində də cinayət yolu ilə əldə edilən əmlakların ləqəlləşməsində iştirakçılığa görə cinayət işi başlanmalı idi: "Bunu bilərəkdən etmirlər ki, gələcəkdə əmlakları geri ala bilsinlər. İstintaqın alayırınçıq aparılması iş üzrə zərərçəkənlərin də maraqlarına çox ciddi şəkildə xələl gətirir".

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

Növbədənənar prezident seçkisi gününə cəmi 40 gün qalır. Mərkəzi Seçki Komissiyası 2024-cü il fevralın 7-nə təyin edilmiş növbədənənar Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkisi ilə əlaqədar imza vərəqələrinin yoxlanılmasına başlayıb. Bu barədə "Yeni Müsavat"a Mərkəzi Seçki Komissiyasından bildirilib.

Xatırladaq ki, Seçki Məcəlləsinə əsasən, Mərkəzi Seçki Komissiyasının prezidentliyə namizədlərin irəli sürülməsini təsdiq edən qərarından sonra Azərbaycan

8 rayonun ərazisinə dəyişiklik edildi

Prezident İlham Əliyev Ağdam, Cəbrayıl, Füzuli, Xocalı, Xocavənd, Qubadlı, Laçın və Şuşa rayonlarının inzibati ərazi bölgüsündə qismən dəyişiklik edilməsi haqqında qanunu təsdiqləyib.

Musavat.com xəbər verir ki, qanuna əsasən, Şuşa rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Malıbəyli kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Malıbəyli kəndi, Quşçular kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Yuxarı Quşçular və Aşağı Quşçular kəndləri Xocalı rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil edilib.

Malıbəyli və Quşçular kənd inzibati ərazi dairələri Şuşa rayonunun tabeliyindən Xocalı rayonunun tabeliyinə verilib.

Füzuli rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Veysəlli kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Yuxarı Veysəlli və Ağbaşlı kəndləri ləğv edilərək ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılıb.

Füzuli rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Qacar kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Divanallılar kəndinin dövlət mülkiyyətində olan 139 ha torpaq sahəsi, habelə ləğv edilərək ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılmış Yuxarı Veysəlli və Ağbaşlı kəndlərinin dövlət mülkiyyətində olan 1 025 ha ərazisi bütövlükdə bu Qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Xocavənd rayonunun inzibati ərazisinə verilib.

Cəbrayıl rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Sarıcalı kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Yuxarı Məzrə kəndi ləğv edilərək ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılıb.

Ləğv edilərək ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılmış Yuxarı Məzrə kəndinin dövlət mülkiyyətində olan 329 ha ərazisi bütövlükdə bu Qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Xocavənd rayonunun inzibati ərazisinə verilib.

Laçın rayonunun inzibati ərazi bölgüsünə daxil olan Köhnəkənd kənd inzibati ərazi dairəsi tərkibindəki Alican kəndi ləğv edilərək ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılıb.

Ləğv edilərək ərazi vahidlərinin Dövlət reyestrindən çıxarılmış Alican kəndinin dövlət mülkiyyətində olan 384,0 ha ərazisi bütövlükdə bu qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Xocavənd rayonunun inzibati ərazisinə verilib.

Xocalı rayonunun inzibati ərazisinə aid dövlət mülkiyyətində olan 186 ha torpaq sahəsi bu Qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Ağdam rayonunun inzibati ərazisinə verilib.

Xocavənd rayonunun inzibati ərazisinə aid dövlət mülkiyyətində olan 481 ha torpaq sahəsi bu qanuna əlavə edilmiş xəritəyə uyğun olaraq, Qubadlı rayonunun inzibati ərazisinə verilib.

lər meydana gətirir. Lakin çalışacağı ki, vaxtında lazım olan sayda imzaları toplayıb MSK-ya təqdim edək".

BAXCP sədrinin müavini Niyaməddin Orduxanlı bildirdi ki, BAXCP-nin namizədi Qüdrət Həsənquliyev imzatoqlama kampaniyası başlayıb: "Düşünürəm ki, qanunvericiliyin nəzərdə tutduğu sayda imzaları toplayıb, MSK-ya vaxtında təqdim edəcəyik. İmzatoqlama kampaniyası normal şəkildə davam edir".

Seçki Məcəlləsinə əsasən, səsvərmə gününə ən çoxu 50 və ən azı 30 gün qalmış saat 18.00-dək partiyanın, siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndəsi namizədin qeydə alınması

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Seçkiyə 40 gün qaldı - namizədlər

İmzanı necə yığır...

İmza toplamaq və təqdim etmək üçün iddialıların cəmi 10 günü qalır

Respublikası Prezidentliyinə namizədə və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə, habelə siyasi partiyanın və siyasi partiyalar blokunun səlahiyyətli nümayəndələrinə imza vərəqələri verilir.

Namizədin qeydə alınması üçün zəruri olan seçki sənədləri qəbul edildikdən sonra 7 gün müddətində MSK imza vərəqələrində və təqdim edilən digər sənədlərdə olan məlumatların düzgünlüyünü yoxlamalı və namizədin qeydə alınması haqqında qərar qəbul etməlidir.

İndiyədək yalnız Yeni Azərbaycan Partiyası 2024-cü il fevralın 7-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkilərində Azərbaycan Respublikası Prezidentliyinə irəli sürdüyü namizəd İlham Heydər oğlu Əliyevin müdafiəsi üçün topladığı 50 min seçici imzasının olduğu imza vərəqələrini Seçki Məcəlləsinin 58.1-ci maddəsinə əsasən tələb olunan digər sənədlərlə birlikdə dekabrın 26-da MSK-ya təqdim edib.

26 dekabrda isə Məzahir Pənahovun sədrliyi ilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının növbəti iclası keçirilib. Əvvəlcə komissiyanın 21 dekabr və 23 dekabr 2023-cü il tarixli iclaslarının protokolları təsdiq olunub.

Sonra 2024-cü il fevralın 7-nə təyin edilmiş növbədənənar Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkisinin namizədlərin irəli sürülməsi ilə əlaqədar məsələlərə baxılıb. Namizədlərlə özləri tərəfindən irəli sürülmüş Sərvan İdris oğlu Kərimovun, Mətləb Əzizulla oğlu Mütəllibinin, Abutalıb Qənber oğlu Səmədovun, Fikrət Hü-

seyin oğlu Yusifovun, Yusif Qəzənfər oğlu Bağırzadənin, Arzumən Səid oğlu Abdulkərimovun, Yunus İsxan oğlu Oğuzun və Qulamhüseyn Surxay oğlu Əlibəylinin namizədliyinin irəli sürülməsi təsdiq edilib.

Komissiya öz təşəbbüsləri ilə namizədliklərinin irəli sürülməsi təsdiq olunanlardan səlahiyyətli nümayəndələr təqdim edənlərin müraciətlərinin təmin olunmasına qərar verib.

Namizədliyini irəli sürənlərin sayı artıq 20-ni keçib. Ancaq indiyədək yalnız YAP-ın namizədinin qeydə alınması üçün tələb olunan 40 min imzanı toplayaraq, MSK-ya təqdim edib.

Bəs digər namizədlər imza toplama kampaniyasına başlayıblarmı? Başlayıblarsa, proses necə gedir? İmzanı necə toplayırlar?

Namizədliyi Böyük Quruluş Partiyası tərəfindən irəli sürülən Fazil Mustafa "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, imzatoqlama prosesi yekunlaşmaq üzrədir: "Əksər dairələrdə partiyamızın üzvləri, təəssübkeşləri imzaların toplanmasında aktiv şəkildə iştirak ediblər. İndi partiyamızın səlahiyyətli nümayəndələri bunu sistemləşdirməyə çalışırlar. Çünki qanunvericilikdə tələb var ki, 60 seçki dairəsindən ən azı 50 seçici imzası toplanmalıdır. Ona görə də bölgələr üzrə çəşidləyib ortaya qoymağa çalışırıq. Namizədlərin sayının çoxluğu bizim üçün elə bir mənə ifadə eləmir. Çünki bu bir yarışdır və burada hər kəs özünün platforması ilə gündəmə gəlməyə çalışacaq. Biz çalışacağıq ki, daha fərqli bir kampaniya aparaq və cəmiyyətimizdən dəstək alaıq. Demək-

ratik seçki prosesidir, istənilən şəxs namizədliyini verə bilər. Əsas imzaları yekunlaşdırmaq tələbini yoluna qoymaqdır. Bunu keyfiyyətli şəkildə etməyimiz mümkün olacaqsas, sonrakı prosesləri tənzimləmək bir qədər asan olacaq. Biz bütövlükdə seçki kampaniyasının məsuliyyətini dərk edirik və daha fərqli platforma ilə çıxış etməyi düşünürük. Yaxın gələcəkdə də bu istiqamətdə təbliğat kampaniyasında cəmiyyətimiz bunun şahidi olacaq".

Namizədliyi Milli Cəbhə Partiyası tərəfindən irəli sürülən Razi Nurullayev isə bildirdi ki, imzatoqlama kampaniyasına başlayıb: "İmzatoqlama kampaniyası heç zaman asan proses olmayıb. İndi də asan deyil və təbii ki, müəyyən zaman darlığı da var. Amma biz hazırlıqlar üçün imza vərəqələrinin verilməsini gözləməyirik. Buna qədər də müəyyən hazırlıqlar həyata keçirmişik, müəyyən insanlarla danışmışıq, sözü keçən ağsaqqal-larla görüşlərimiz olub və kampaniyamıza dəstək verilməsi üçün işlər aparmışıq. Bu günə qədər deputat kimi də hesab edirəm ki, xalqın sözünü demişəm, xalqın yanında olmuşam. Bütün bunlara görə də mənim adım olan yerdə etiraz edən, imza vermək istəməyən yoxdur. Yenə də təbii ki, bunun yazılması-pozulması var, insan resursları, maliyyə tələb olunur. Öhdəsindən gəlməyə çalışırıq".

Namizədliyi Böyük Azərbaycan Partiyası tərəfindən irəli sürülən Elşad Musayev üçün də imzatoqlama prosesi bir neçə gündür başlayıb. E.Musayev dedi ki, proses uğurla ge-

dir: "İmzatoqlama kampaniyası sürətlə gedir. Bütün əraziləri əhatə etməyə çalışırıq. Proses uğurla davam edir. İmza vərəqələri imzalanaraq axın-axın gəlir".

Namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülən Abutalıb Səmədov isə bildirdi ki, imza vərəqələrini 27 dekabrda MSK-dan götürüb. 28 dekabrda imzatoqlama kampaniyasına start verməyi planlaşdırıblar: "İnşallah, ümid edirəm ki, vaxt az olsa da imzaları toplayıb çatdırmaq imkanımız olacaq".

Namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülən Yusif Bağırzadə isə namizədliyinin MSK tərəfindən 26 dekabrda təsdiqləndiyini, lakin hələ imza vərəqələri təqdim olunmadığını dedi.

Namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülən Fikrət Yusifov isə imzatoqlama kampaniyasına 27 dekabrda başladıklarını dedi: "İmza toplamağa start vermişik. İnanırıq ki, vaxtında istədiyimiz qədər seçici imzasını yığa biləcəyik".

Namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülən Fuad Əliyev isə bildirdi ki, dekabrın 21-də MSK-dan imza vərəqələrini alıblar və həmin gündən imza toplamağa start verilib: "Seçki qərarının rəhbəri Xəzər Teyyub-lunun verdiyi məlumata görə, demək olar ki, iki-üç günə imzatoqlama kampaniyasını yekunlaşdırma biləcəyik. Qeydə alınmaq üçün lazım olan 40 min seçici imzasını toplayıb dəqiqliklə yoxladıqdan sonra imza vərəqələrini MSK-ya təqdim edəcəyik. İşçi qrupu bu işi həyata keçirəcək".

Namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülmüş Arzumən Abdulkərimov isə imza toplama kampaniyasına 28 dekabrda başlayacaq.

Namizədliyi özü tərəfindən irəli sürülmüş Qulamhüseyn Əlibəyli bildirdi ki, MSK namizədliyinin irəli sürülməsini 26 dekabrda təsdiqləyib. İmza vərəqələri isə dünən təqdim edilib. İmza toplamağa ayın 27-28-dən start verəcək: "Vaxtın azlığı ola bilər ki, müəyyən problem-

Vergi ombudsmanı xidməti baş idarəsi yaradılıb

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətində vergi ombudsmanı xidməti baş idarəsi yaradılıb.

Bu barədə "APA-Economics"ə İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidmətindən bildirilib.

Məlumatla görə, baş idarənin yaradılmasında əsas hədəf vergi orqanlarında vergi ödəyicilərinin hüquqlarının qorunması üçün preventiv tədbirlərin görülməsi və bu sahədə səmərəliliyin artırılmasıdır. Bu strukturun yaradılması sahibkarların qarşılaşdığı məsələlərin həllində onlara əlavə dəstək verilməsi məqsədi daşıyır.

Qlobal səviyyədə elektron puldan istifadəyə keçid prosesinin sürətlə irəliləməsi bütün ölkələrdə müvafiq hazırlıq işlərinin həyata keçirilməsini stimullaşdırır. Hazırda dünyada elektron pulun əsas istifadə olunan növü rəqəmsal valyutadır.

Dünyanın ikinci böyük iqtisadiyyatına malik Çin 2021-ci ildə pilot qaydada rəqəmsal yuanın tətbiqinə başlayıb. Bir neçə şəhərdə məhdud istifadəçilərin iştirakı ilə aparılan təcrübənin uğurlu nəticələr verdiyi bildirilsə də, Çin hökuməti ümumi ölkə səviyyəsində virtual yuanın tətbiqinə nə vaxt başlayacağını açıqlamayıb.

Hindistanda 2022-ci ilin dekabrında Nyu-Dehli, Mumbai, Banqalor və Bhubaneşvar şəhərlərində rəqəmsal rupinin pilot tətbiqinə başlanıb. Hindistan Mərkəzi Bankı bu layihəyə dörd bank cəlb edib: State Bank of India, ICI-Cl Bank, Yes Bank və IDFC First Bank. Rəqəmsal rupi nağd rupinin elektron versiyası kimi tədaviyə buraxılıb, onunla mobil telefonlardakı tətbiqlər vasitəsilə əməliyyatlar həyata keçirmək mümkündür.

ABŞ 2021-ci ildə rəqəmsal dolların tətbiqinə hazırlığa başladığını elan edib. Bildirilib ki, rəqəmsal dollar ilk mərhələdə yalnız ABŞ daxilində işlək olacaq.

Rusiya bu il aprelin 1-dən rəqəmsal rublun tətbiqinə başlanıb. Rusiya Mərkəzi Bankının hazırladığı proqramla tənzimlənən yeni rublla əməliyyatların getdikcə genişləndirilməsi nəzərdə tutulur. Rusiya hökuməti rəqəmsal rublun tətbiqində əsas məqsədin nağd hesablaşmaların həcmi azaldılması, büdcə vəsaitlərinin xərclənməsinə nəzarətin qurulması olduğunu bildirir. Rəqəmsal rublun emissiya hüququ yalnız Mərkəzi Bankdadır, ona nəzarəti də tənzimləyici həyata keçirəcək. Dövrüyədə olan üçüncü pul forması kimi dövlətin qoruması altın-

da olan rəqəmsal rubl da inflyasiyaya, devalvasiyaya və denominasiyaya məruz qala bilər.

Rəqəmsal valyutanın klassik kriptovalyutalardan əsas fərqi onun mərkəzi banklar tərəfindən tam nəzarətdə saxlanması imkanının olmasıdır. Bu o deməkdir ki, rəqəmsal valyutanın məzənnəsi, məsələn, bitkoin kimi volatil olmayıb, mərkəz banklar tərəfindən tənzimlənəcək. Bu isə rəqəmsal valyutanın nağd və qeyri-nağd puldan sonra üçüncü valyuta rolunu oynayacağı deməkdir. Dövlət üçün rəqəmsal valyuta bütün maliyyə əməliyyatlarına tam nəzarət, eyni zamanda klassik pul kəsiminə xərclənən vəsaitlərə qənaət imkanı yaradır. Hələlik dünyada elektron pulla bağlı vahid yaşama formalaşmayıb. Avropa Mərkəzi Bankı elektron pulu qurum və təşkilatlara ödənişlər etmək üçün geniş şəkildə istifadə oluna bilən texniki cihaz üzərində pul dəyəri olan elektron anbar kimi müəyyən edir. Kanada banklarında elektron pul planşetlər, kompüter avadanlığı, müxtəlif kartlar, mobil telefonlar və s. kimi texnoloji cihazlarda saxlanıla bilən hər hansı pul dəyəri kimi müəyyən edilib. Sinqapurda və Ukraynada elektron pul emissiyası yalnız banklar tərəfindən həyata keçirilə bilər. Avropa İttifaqında Elektron Pul Təşkilatları elektron pul emissiya edə bilər. Honq-Konqda isə elektron pul emissiyası üçün depozit şirkəti lisenziyası alınmalıdır.

Azərbaycanda da rəqəmsal - elektron puldan istifadə üzrə qanunverici bazanın hazırlanmasına başlanıb.

Bu ilin iyulunda "Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında" Qanun qəbul edilib. Qanuna əsasən, elektron pul - qəbul edilən pul vəsaiti məbləğində ödəniş xidməti istifadəçisinin sərəncamına verilən, elektron formada saxlanılan, ödəniş əməliyy-

müəyyən edilir.

Xarici elektron pul təşkilatları da qanunda nəzərdə tutulan qaydada qeydiyyatdan keçdikdən sonra Azərbaycan ərazisində elektron pul emissiyasını həyata keçirə bilər.

"Ödəniş xidmətləri və

niş əməliyyatının aparılması üçün vasitəçilik xidməti təchizatçısı və hesab üzrə məlumat xidməti təchizatçısı kimi fəaliyyət göstərəcəyi barədə məlumatın Azərbaycan Mərkəzi Bankına qanunla müəyyən edilmiş müddətdə təqdim edilməsinə görə - və

cərimə ediləcək.

Bank sahəsi üzrə ekspert Əkrəm Həsənovun "Yeni Müsavat"a dediyinə görə, iyulda qəbul olunan qanunda nəzərdə tutulan elektron pulun tətbiqi Azərbaycanda yaxın müddətli dövrdə real görünür:

Elektron pula hazırlıq - dövrün tələbi, yoxsa...

Azərbaycanda elektron puldan kütləvi istifadə yaxın müddətdə real görünür - səbəb...

"Çünki bizdə heç qeyri-nağd ödənişə keçid sahəsində qanunverici mənzərə görünür. ƏDV geri al da daxil olmaqla, bütün stimullaşdırıcı tədbirlərə rəğmən bu sahədə vəziyyətin kəskin dəyişdiyini söyləmək mümkün deyil. Yayda qəbul edilən qanunla elektron pulları müvafiq qaydada lisenziya alan təşkilatlar dövrüyeyə buraxılmalıdır. Buraxılışın qayda-qanunlarını Mərkəzi Bank hazırlamalıdır. Bu prosesin hazırda hansı mərhələdə olduğunu söyləmək mümkün deyil. Lakin rahatlıqla demək mümkündür ki, kimsə elektron pul emissiya etsə belə, əhalinin ondan kütləvi istifadəyə başlaması bu tezliklə real görünür. Doğrudur, bu günün özündə Azərbaycandan xaric hərəc platformalarının xidmətlərindən yararlananlar az deyil. Onlar bir çox hallarda xarici elektron pullardan istifadəni daha üstün tuturlar".

Ə.Həsənov bildirir ki, xarici oyunçular da prosesdə iştirak edəcəklərsə, istifadəçilər üstünlüyü onların buraxdığı pullardan istifadəyə verəcək: "Yerli təşkilatların buraxdığı səhmləri belə alan olmur, ola ki, elektron pul alarlar. İnsanlarımız bir qayda olaraq xarici istehsalat marağı göstərir, etibar edirlər. Buna görə də bazara xarici oyunçular da gələcəksə, az sayda elektron pula marağı göstərənlər məhz onların məhsulundan istifadə edəcəklər. Ümumiyyətlə, mən yaxın müddətdə Azərbaycanda elektron pulların istifadəsinin kütləvləşməsinə gözləmirəm. Qanunverici bazanı ona görə yaradırlar ki, xarici oyunçuların fəaliyyətini tənzimləyə bilsinlər. Çünki hazırda Azərbaycandan xarici emittentlərin buraxdığı elektron pullardan istifadə edənlər var və hökumət bu prosesi tənzimləməyə çalışır".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

yatlarının həyata keçirilməsinə imkan verən və elektron pulun emitenti ilə yanaşı üçüncü şəxslər tərəfindən də ödəniş üçün qəbul edilən ödəniş aləti hesab olunur. Elektron pulun emissiyası - elektron pulun emitenti tərəfindən elektron pulun ödəniş xidməti istifadəçisinin sərəncamına verilməsi deməkdir. Elektron pulun emitenti bu qanuna uyğun olaraq elektron pulun emissiyasını həyata keçirən şəxsdir. Qanuna əsasən, elektron pul təşkilatı - bu qanunla müəyyən olunmuş qaydada aldığı lisenziya əsasında elektron pulu emissiya və elektron pul ilə əlaqəli ödəniş əməliyyatlarını icra edən, eyni zamanda lisenziyasında nəzərdə tutulduğu halda digər ödəniş xidmətlərini həyata keçirmək hüququ olan hüquqi şəxsdir.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində elektron pulun emissiyası banklar və xarici bankların yerli filialları; poçt rabitəsinin milli operatoru; elektron pul təşkilatları tərəfindən həyata keçirilə bilər.

Emissiya olunan elektron pulun valyutası, maksimum məbləği və bir emitentin emissiya etdiyi elektron pul üzrə öhdəliklərinin maksimum həcmi Mərkəzi Bankın normativ xarakterli aktları ilə

ödəniş sistemləri haqqında" Qanunun icrası ilə bağlı İnzibati Xətalər Məcəlləsinə yeni 439-2-ci maddə (Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında qanunvericiliyin pozulması) əlavə olunub. Yeni maddəyə əsasən, ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında qanunvericiliyin pozulmasına, yeni Azərbaycan Mərkəzi Bankının apardığı reyestrə olma-yan ödəniş agentləri vasitəsilə ödəniş xidmətlərinin göstərilməsinə;

- **Ödəniş xidməti təchizatçıları, o cümlədən xarici ödəniş xidməti təchizatçılarının yerli filialları tərəfindən ödəniş agentinin cəlb edilməsi, ödəniş agentləri tərəfindən ödəniş xidmətlərinin göstərilməsi, o cümlədən ödəniş agentləri ilə bağlanan müqavilələrin şərtlərinə dair tələblərin pozulmasına;**

- **Xarici ödəniş təşkilatı, elektron pul təşkilatı və ödəniş sistemi operatorunun yerli filial açmadan ölkədə fəaliyyət göstərməsinə dair bağlanmış müqavilə barədə məlumatın ödəniş xidməti təchizatçıları tərəfindən qanunla müəyyən edilmiş müddətdə təqdim edilməsinə;**

- **Banklar, xarici bankların yerli filialları və poçt rabitəsinin milli operatoru tərəfindən elektron pulun emitenti, ödə-**

zifəli şəxslər 1 000 manatdan 3 000 manatadək, hüquqi şəxslər 5 000 manatdan 7 000 manatadək məbləğdə cərimə ediləcək.

Ödəniş xidməti təchizatçısı və ödəniş sistemi operatoru, o cümlədən xarici ödəniş xidməti təchizatçısının və xarici ödəniş sistemi operatorunun yerli filialı tərəfindən əməliyyat və ya təhlükəsizlik insidentləri haqqında məlumatların Azərbaycan Mərkəzi Bankına qanunla müəyyən edilmiş müddətdə təqdim edilməsinə, yaxud düzgün təqdim edilməsinə görə - vəzifəli şəxslər 500 manatdan 700 manatadək miqdarda, hüquqi şəxslər 3 000 manatdan 5 000 manatadək məbləğdə cərimə oluna-raq.

Ödəniş təşkilatı, elektron pul təşkilatı və ödəniş sistemi operatoru, o cümlədən xarici ödəniş təşkilatı, xarici ödəniş sistemi operatorunun yerli filialı tərəfindən Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankına qanunla müəyyən edilmiş hesabların təqdim edilməsinə, yaxud düzgün təqdim edilməsinə görə - vəzifəli şəxslər 1 000 manatdan 1 500 manatadək məbləğdə, hüquqi şəxslər 3 000 manatdan 5 000 manatadək məbləğdə

Dekabrın 26-da Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Rövşən Rzayev Xocalı rayonundan olan, hər iki valideynini itirmiş məcburi köçkünlər və Şuşa rayonunun Məlibəyli kəndinin sakinləri ilə görüşüb.

Görüşdə tezliklə Xocalı və Şuşa sakinlərinin də, beynəlxalq hüququn prinsiplərinə əsasən, könüllü, təhlükəsiz və ləyaqətlə doğma yurdlarına qayıdışının başlanacağı qeyd olunub.

Sakinlərlə bu yöndə söhbət aparılıb. Diqqətə çatdırılıb ki, bu günədək 4500-dən çox məcburi köçkün doğma yurda qayıdıb. Tezliklə Böyük Qayıdış prosesi Xocalı və Şuşanı da əhatə edəcək.

Xocalı və Şuşa sakinləri sözsüz ki, yenidən tarixi yurd yerlərində yaşamağa hazır olduqlarını deyiblər.

Xocalı dedikdə, əlbəttə, göz önünə o dəhşətli soyqırımı gəlir. Bu baxımdan, həmin ərazilərə xocalıların dö-

Böyük Qayıdışın Xocalı və Şuşa müjdəsi - bu yurdlara dönüş nə vaxt başlayacaq?

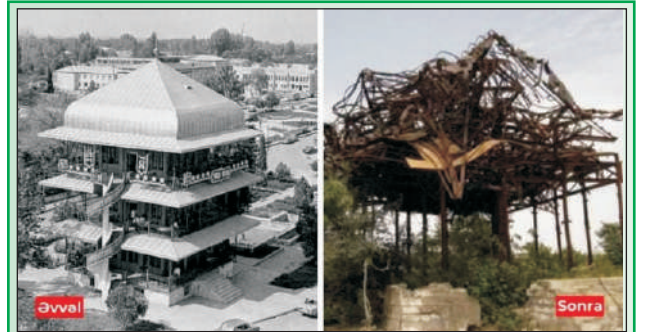
Xocalını 9 yaşında tərk edən sakin: "Bu gün qərar verilərsə, hamıdan əvvəl gedəcəyəm"

Deputat: "Bu qayıdış gec olmayacaq, çünki..."

Kənd 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilib. Bu il sentyabrın 19-20-də Azərbaycan Ordusunun Qarabağda keçirdiyi antiterror tədbirləri nəticəsində Pircamal

Xocalı rayonunun Pirlər kəndində də olub. Dağətəyi ərazidə yerləşən Pirlər kəndi 1993-cü ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilib. Pirlər kəndi Azərbaycan Ordusunun cari il

bizi hansı vəhşiliklə oradan çıxardığını heç vaxt unutmaram. Hamımız ayaqyalın, başıaçıq meşəyə üz tutduq. Oradan qardaşım, bacım məni küreyində keçirdilər. Meşədə ağappaq qarnı üstü qanı idi.

Ağdamın məşhur "Çay evi" yenidən inşa ediləcək

Rayonda tarixi ənənələri qorumaqla müasir üslubda kənd salınacaq

Ağdamın məşhur "Çay evi" yenidən inşa olunacaq. APA-nın Qarabağ bürosu xəbər verir ki, bunu Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Prezidentinin xüsusi nümayəndəsinin müavini Bəşir Hacıyev deyib.

Onun sözlərinə görə, məşhur "Çay evi" Ağdamda salınacaq mərkəzi parkın ərazisində, əvvəlki yerində inşa ediləcək.

Rayonda tarixi ənənələri qorumaqla müasir üslubda kənd salınacaq. Bəşir Hacıyev bildirib ki, Prezident İlham Əliyev Ağdama səfəri zamanı Qiyaslı, Salahlı Kəngərli və Baş Qərvənd kəndlərinin təməllərini qoyub. "Yeni salınacaq Qiyaslı kəndində 2546 nəfərin köçürülməsi üçün 656 fərdi yaşayış evi tikiləcək. Qiyaslı kəndində isə 851 fərdi yaşayış evinin inşası nəzərdə tutulub. Fərdi yaşayış evləri 2, 3, 4, 5 otaqlı olacaq. Ərazidə qeyri-yasayış obyektlərinin də inşası nəzərdə tutulub. Burada klub-icma mərkəzi, inzibati bina, ticarət və iaşə obyektləri və sair kimi qeyri-yasayış obyektlərinin inşası da düşünüülür".

Bəşir Hacıyev qeyd edib ki, daha öncə Prezident İlham Əliyev tərəfindən təməli qoyulan kəndlərdə artıq fərdi yaşayış evlərinin inşasına start verilib. "Xıdırlı, Sarıcalı və Kəngərli kəndlərində artıq söküntü və şaquli planlaşdırma işləri yekunlaşdırılıb. Fərdi yaşayış evlərinin inşasına start verilib. İşlər sürətlə davam etdirilir. Növbəti mərhələlərdə yol və kommunikasiya işlərinə başlanılacaq. Həmçinin qeyri-yasayış obyektlərinin inşasının başlanması gözlənilir".

Onun sözlərinə görə, yeni salınan yaşayış kompleksləri ilə yanaşı Ağdam şəhərində 5 hektar ərazidə mərkəzi park salınacaq. Mərkəzi parkın ümumi ərazisi dörd zonaya - Şəhər meydanı, Botanika bağı, Çəmənlik və Meşəlik zonalarına ayrılacaq: "Burada mədəni-kütləvi tədbirlərin keçirilməsi üçün hər cür şərait yaradılacaq. Həmçinin su oyun zonaları, çay evləri, istirahət və iaşə obyektləri, mədəni və öyrədici meydanlar, təhsil və sağlamlıq sahələri, aktiv oyun zonaları fəaliyyət göstərəcək. Müxtəlif ağac növlərinin və dekorativ kolların əkilməsi Ağdam şəhər mərkəzi parkında istirahət etmək, idmanla məşğul olmaq istəyənlər üçün hər cür şərait yaradılacaq. Park Ağdam sakinləri ilə yanaşı şəhərin qonaqlarının, turistlərin istirahəti üçün də ən gözəl məkanlardan biri olacaq".

nüşü olduqca həssas məsələdir. O faciəni birbaşa görmüş, yaşamış şəxslər yenidən o torpaqlara qayıtmağa hazırdırmı?

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev dekabrın 22-də Xocalı rayonunun Naxçıvanlı kəndində olub. Dağətəyi ərazidə yerləşən bu kənd 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilib. Bu il sentyabrın 19-20-də Azərbaycan Ordusunun Qarabağda keçirdiyi antiterror tədbirləri nəticəsində Naxçıvanlı kəndi separatçılardan təmizlənib. Həmçinin Prezident dekabrın 22-də Xocalı rayonunun Pircamal kəndində olub. Pircamal kəndi dağətəyi ərazidə yerləşir. Kəndin adı keçmişdə burada mövcud olmuş Pircamal piri ilə bağlıdır. Tarixi mənbələrə görə, bu yaşayış məntəqəsini qədim Beyləqandan köçüb gəlmiş ailələr salıblar.

kəndi separatçılardan təmizlənib.

İlham Əliyev dekabrın 22-də həmçinin Xocalı rayonunun Xanabad kəndində də olub. Dağətəyi ərazidə yerləşən Xanabad kəndi 1992-ci ildə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilib. Bu il sentyabrın 19-20-də Azərbaycan Ordusunun Qarabağda keçirdiyi antiterror tədbirləri nəticəsində kənd separatçılardan təmizlənib. Xanabad kəndi qədim yaşayış məskənlərindən biri kimi tanınır. 1990-cı ildə kənddə kooperativ zavodun tikintisi zamanı inşaatçılar tərəfindən qədim qəbir aşkar edilib. Həmin qəbirə baxış keçirilərkən insan cəsədindən əlavə, qədim döyüş və məişət əşyaları aşkarlanıb. Müvafiq təhlillərdən sonra bu əşyaların eramızdan əvvəl XII-XI əsrlərə aid olduğu müəyyən edilib. Prezident dekabrın 22-də

sentyabrın 19-20-də Qarabağda keçirdiyi antiterror tədbirləri nəticəsində separatçılardan təmizlənib. Bu yaşayış məntəqəsi kənd təsərrüfatı və turizm sahələrində böyük potensiala malikdir.

9 yaşında Xocalı faciəsinə şahidlik edən Ləfxanım (Nərgiz) Mahmudova "Yeni Müsavat"a dedi ki, Xocalıya qayıtmağı səbirsizliklə qayıdacağı günü gözləyir: "Düzdür, xocalılıların o toplantısında olmamışam. Amma xocalıların geri qayıdacağı qərarı verilərsə, hamıdan qabaq mən gedəcəyəm. O torpağa ilk qədəm qoyanda isə torpağımdan öpəcəm. Yəqin evimiz qalmayıb, çünki sonuncu dəfə oradan çıxanda atam arxaya baxıb dedi evimiz yanıb".

L.Mahmudova o zaman yaşının az olmasına baxmayaraq o dəhşətli günləri hələ də xatırlayır: "Ermənilər

Orada 9 gün ac-susuz gəzdik. Ağlayırdım ki, mənə çörək verin. Atam deyirdi ki, ağlama, Ağdama çatanda sənə çoxlu çörək alacam yeyəcəksən. Çünki uşaqlar ağlayanda sənə onlar gəlirdilər. Əsirlikdən gəldiyimiz vaxt Ağdamda vaqonlarda xəstəxanalar yaratmışdılar. Bəlkə də biz əsirlikdən gəldiyimizdən iki-üç saat keçirdi. Çingiz Mustafayev bizdən müsahibə götürdü. Ümumiyyətlə, uşaqlığıma yaşamamışam. Amma nə qədər ağır olsa, Vətənimdir. Bizim orada oğullarımızın qanı tökülüb. Bu gün də hazır vəziyyətdə ora qayıdacağım günü gözləyirəm".

Xocalıdan olan millət vəkili Elman Məmmədov da bildirir ki, işğaldan azad edilən ərazilərin dirçəlişi, bərpası və yenidən qurulması, Böyük Qayıdış proqramı üzrə tədbirlərin sürətlə həyata keçirilməsi, indi isə Xocalının da bərpası və

azərbaycanlı əhalinin ora geri dönüş imkanının yaranması böyük ruh yüksəkliyi yaradır: "Xocalı sakinləri Xocalıda yenidənqurma işlərinin yekunlaşmasını səbirsizliklə gözləyir. Azad olunan ərazilər yenidən qurulduğu kimi, Xocavənddə, Xocalıda, Xankəndidə və Ağdərədə bu proseslər həyata keçiriləcək. Şərait yarandıqda isə dövlət başçısının rəhbərliyi ilə öz

doğma yurd-yuvamıza qayıdacağıq. Düşünürəm ki, bu qayıdış gec olmayacaq. Çünki Xocalı və Xankəndidə yaşayış üçün kifayət qədər evlər var. Digər tərəfdən, Azərbaycan Ordusu və polisi də Xocalı, Xankəndi, Xocavənd və Ağdərədədir. Yeni qayıdış üçün şərait yaradılmağa başlayıb".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Şəhvətli deputat

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Iranda qadınları örtüb-bürümək dövlətin əsas vəzifələrindən sayılır, çünki orada bir qrup molla hakimiyyəti ələ keçirəndən sonra belə qəti qərara gəlmişdir ki, əgər zənənlərin kəkili yaylığın altından çıxsın, yaxud bir balaca qız uşağının topuğu sıfır tam onda beş millimetrlə görünərsə, erkəklərdə şəhvət oyanar, namus-qıryət əldən gedər. Sanki manyak və seksual xəstədirlər, qadın saçından ehtirasa gəlir, özlərinə nəzarəti itirirlər. Bununla işimiz yox. Qoy İranın dərdini yazıq iranlılar çəksin, necə ki, çəkirlər, vaxtaşırı bu biabırçı çadra rejiminə etiraz aksiyalarına qalxırlar, mollalar da onları gülləbəran edir. Keçən il idi, yanılmırsansa, 500-dən çox zənəni yaylığı açdığı üçün gizli və açıq polisən əli ilə vurub öldürdülər. İranda insan həyatına qıymaq, adam öldürmək kəkilin görünməyi qədər ağır cinayət sayılır.

Ancaq o cür sarsaq, insanlıq düşməni təfəkkürün bizim ərazidə də daşıyıcıları var. Təəssüf ki, onlardan bəziləri hətta deputatlığa girmişdir. Bəzisi guya sosioloqdur. Adını çəkmək istəmədiyim həmin deputat vaxtilə oyuncaq əjdaha ilə yumruqlaşdı, indi də deyir tələbə qızlar mini yubka geyinir, nəticədə dərs pozulur. Sosioloq da ona züylə tutur.

Burada ilk növbədə onu qeyd edirəm ki, azərbaycanlı qadınların geyim-keciminə irad tutanların, ağız büzənlərin nə geyimdən xəbəri var, nə mədəniyyətdən. Azərbaycan qadınları, qızları mikro istisnaları çıxmaq şərtlə, olduqca gözəl geyinirlər, hər geyimin yerini də deputatlardan min dəfə yaxşı bilirlər. Bunu mən havadan yazmıram. Xaricilərin, Bakıya gələn əcnəbilərin, turist, diplomat, jurnalist və sairə müşahidəçi peşə yiyələrinin qeydlərini vaxtaşırı oxumuş adam kimi yazıram. Onların az qala hamısı azərbaycanlı qadınların gözəlliyinə və zövqlə geyinməsinə heyranlıqlarını açıqlayıblar. Yox, kiməsə İran, Ərəbistan rejimi maraqlıdırsa, zəhmət çəksin, külfətini də yığışdırıb o istiqamətlərdə ucsun.

Əgər sizə azərbaycanlı tələbə qızların problemləri maraqlıdırsa, ey hörmətsiz deputat-sosioloq bəylər, buyurun, bir-ikisini yazıram.

Tələbə qızlarımız normal təhsil almaq üçün universitet, birtəhər oxuyub bitirəndə isə iş yeri tapmırlar. Nəticədə ya axmağın birinə ərə verilir, oturub onun əlinə baxırlar, ya da yekəqarın dükan yiyəsinin kassası başında gündə 12 saat ayaq üstə dayanıb aylıq 400 manat maaş alırlar.

Azərbaycanlı oğlan tələbənin problemi yoxdurmu? Var. Amma tələbə qızın problemi ikiqat ağırdır. Çünki üzərində cəmiyyət basqısı, din təzyiqi, daha ağır sosial-iqtisadi şərtlər var. Elə bilirsiniz bu körpə qızların etəyinə baxıb şəhvətə gələnələr təkəcə deputatlardır? Yox. Maşallah, manyak çeşidləri baxımından zənginik.

Hələ sizə "din gəldi, qızları diri-diri quma basdırmaqdan qurtulduq", "cənnət filankəsin ayağı altındadır" kimi riyakar nağıllar oxuyurlar, ancaq UZİ-də qırğına verilən qızlar üzrə dünya lideri olduğumuz bir gün ortaya çıxar. Guya UZİ-də baxıb kökünü kəsmək, sonra öldürməkdən daha humanist imiş. Ay sizi, lotular... Şeyxiniz necə demişdi əsərdə? "Bacılar hanı, bacıları görmürəm"...

Bu yaxında nəşriyyat direktorlarından biri sosial şəbəkə hesabında tragikomik şəkil paylaşmış. Şəkildə Əzimzadə adına Rəssamlıq Akademiyasının qrafik dizayn fakültəsinin 20 tələbəsi əks olunubmuş. Tələbələr özəl nəşriyyata praktikaya göndəriblər ki, kompüterdə işləməyi öyrənsinlər. Sən demə, o cür zırlı adı olan (akademiya e!) ali məktəbin tələbəyə dərs keçməyə adi kompüterini belə yoxdur. İllik 800 manat təhsil haqqı da ödəyirmişlər. Axırncı kursda "oxuyurmuşlar"!

Buyur. Problem budur. 21-ci əsrdə saxta "qrafik dizayn" diplomu verilir, çünki kompütersiz necə dizayn öyrənmək olar?

Görəsən, kompütersiz ali məktəblər həmin deputatda şəhvət oyatmağa qadirdimi? Nə biləsən...

Ermenistanın 30 il ərzində işğalda saxlamış olduğu Qarabağda say-sız-hesabsız və xaoslu sayda basdırdığı minalar region üçün ən böyük təhlükə mənbəyidir. Mina problemi təkəcə Azərbaycanın problemi sayıla bilməz, bu, terrorla mübarizə kimi bir məsələdir. Faktiki olaraq Azərbaycan mina terroruna məruz qalmaqdadır. Postmüharibə dövründə 300-dən artıq Azərbaycan vətəndaşı minaya düşüb.

Ağdamda dekabrın 26-da ANAMA-nın mina axtaran əməkdaşı da bu terrorun qurbanı olub. Ağdam rayonunun işğaldan azad edilmiş Sarıcalı kəndi ərazisində Azərbaycan Respublikası Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) əməkdaşı 1982-ci il təvəllüdlü Mahmudov Zaur Eldar oğlu mina partlaması nəticəsində xəsarət alıb.

"Azərbaycana qarşı mina təhlükələrinin aradan qaldırılması beynəlxalq prioritet olmalıdır!"

Bu həyəcan təbilini Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyi çalıb. "Ermənistanın yerləşdirdiyi minanın daha bir qurbanı. 2020-ci il müharibəsinin bitməsindən indiyədək qurbanların ümumi sayı 341 nəfərə çatıb, onlardan 65-i həlak olub (50-si mülki şəxs, 15-i hərbi). Azərbaycana qarşı mina təhlükələrinin aradan qaldırılması beynəlxalq prioritet olmalıdır!", - deyir XİN-in bəyanatında bildirib.

Beynəlxalq ictimaiyyət, beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycandakı mina terroruna niyə lazım olan dəstəyi vermir? Mina ilə çirkləndirilmiş ərazilərin təmizlənməsinə dəstək global məsələdir və müvafiq beynəlxalq təşkilatların birbaşa öhdəliyidir. Azərbaycan bu yöndə konkret olaraq kimdən nəyi tələb etməlidir?

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə dedi ki, minatəmizləmə ilə bağlı beynəlxalq əməkdaşlığa nail olmaq daha çox siyasət və diplomatiya işidir: "Günümüzdə dünyanın 67 ölkəsi mina təhdidi ilə üzbəüz qalsın da, bu problemin birdəfəlik və yaxın gələcəkdə həlli mümkün görünmür. Dünyanın ən çox minalanmış ərazilərindən biri təəssüf ki, Qarabağdır. Bu mina qurbanlarının statistikasına baxanda da görmək olar. Məsələn, Landmine Monitor hesabatlarına görə, 2021-ci ildə dünyada 5544 nəfər, 2022-ci ildə isə 4710 nəfər mina qurbanı (ölüm və yaralanma) olub və bu, 2 ildə dünyada 13,3 min nəfər insanın mina qurbanı olması deməkdir. 44 günlük müharibədən bəri Azərbaycanda mina qurbanlarının sayı isə 341 nəfərdir. Deməli, Azərbaycan son 2-3 ildə dünya üzrə mina qurbanlarının

Beynəlxalq ictimaiyyət Azərbaycanda mina təhlükəsinə niyə biganədir? - kimdən nəyi tələb edək...

Ekspert: "Azərbaycan diplomatiyası mina təhlükəsi barədə həyəcan signalını növbəti ildə gücləndirməlidir"

2-3%-ni təşkil edir. Bu, böyük rəqəmdir və ciddi narahatlıq doğurur. Təbii ki, Azərbaycan XİN də mina terroru barədə həyəcan təbili çalıb. Bilirik ki, Ermənistanın təqdim etdiyi xəritələr 20-25% doğruluğa malikdir və əsasən yanlışdır. Azərbaycan minaların təmizlənməsində daha çox beynəlxalq dəstək üçün çağırışlar etməlidir. Məsələn, beynəlxalq QHT olan Halo Trust Qarabağda yaşayan ermənilərin mina qurbanına çevrilməməsi üçün uzun onilliklər boyu (2020-ci ilədək) orada mina təmizlik işləri aparırmışdı. Digər nümunə Avropa İttifaqının "Afrika üçün Təcili Yardım Fondu" humanitar minatəmizləmə fəaliyyəti ilə də məşğul olur.

Azərbaycan əməkdaşlıq etdiyi beynəlxalq platformalarda minatəmizləməyə yardım üçün xüsusi fond və dəstək ayrılmasına dair müraciət edə bilər. Hazırda dünyada minatəmizləmə işləri üçün fond vəsaitlərinin böyük hissəsini əlinə alan təşkilatlar bunlardır (2022-ci il rəsmi statistikasına görə): Halo Trust (64,6 milyon dollar), Norveç Xalqının Yardımı (34,4 milyon dollar), Beynəlxalq Qırmızı Xaç və Qızıl Aypara Cəmiyyəti (29,4 milyon dollar), Mina Məsələləri Qrupu (28,6 milyon dollar), Humanity&Inclusion (21,4 milyon dollar), Danimarka Qaçqın Şurası (19,2 milyon dollar), Cenevrə Humanitar Minatəmizləmə Beynəlxalq Mərkəzi

çəkir. Biz nədənsə müharibədən sonrakı dövrü daha çox qabardırıq, ancaq müharibədən əvvəlki dövərdə də minaya düşən Azərbaycan vətəndaşları olub. Azərbaycan hazırda öz gücünə və bəzi ölkələrin dəstəyi ilə işğaldan azad edilmiş əraziləri minadan təmizləməyə çalışır. Basdırılan minaların sayına baxdıqda, bunu Azərbaycan öz gücünə uzun illərlə təmizləyib qurtara biləcək. Bunun üçün isə milyardlarla vəsait gədcək. Hesab edirəm ki, rəsmi Bakı məsələni beynəlxalq təşkilatlara, BMT səviyyəsinə çıxarmalıdır. Avropa İttifaqı sülhdən danışır, sülh sazişini Brüsseldə imzalamağı təklif edir. Azərbaycan Avropa İttifaqı qarşısında da bu problemi qaldırmalıdır".

Siyasi ekspert Aqşin Kərimov hesab edir ki, Azərbaycan diplomatiyası mina təhlükəsi barədə həyəcan signalını növbəti ildə gücləndirməlidir: "Əgər Bakı Ermənistanın basdırdığı minaların yaratdığı təhdidlərin və təhlükələrin miqyası barədə beynəlxalq ictimaiyyəti inandırmağı bacarsa, bu, regionun rifahını açan oyun qaydalarına yeni nəfəs verəcək. Cari situasiya üçün dünya ictimaiyyətinin mina təhlükəsinə qarşı sönmük reaksiyası isə daha çox Ermənistanla bəslənən simpatiya ilə əlaqədardır. Azərbaycan diplomatiyası əlindən gələni etməlidir, hətta Ermənistanın keçmiş prezidentləri Robert Köçəryan və Serj Sərkisyanın belə Qarabağda vaxtı ilə törətdiyi cinayətlərlə mina təhdidləri arasında korelyasiya qurmağıdır. Yeni dediyim odur ki, Azərbaycan geosiyasi müstəvidə yeni üstünlük qazanmaq üçün hətta Qarabağda separatçı fəaliyyətlə məşğul olmuş şəxslərin əməllərini mina məsələsi ilə də tövsif edə bilər".

Q Cavanşir ABBASLI, "Yeni Müsavat"

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd hesab edir ki, Ermənistan mina xəritələrini heç zaman verməyəcək: "Azərbaycan 30 ildən çoxdur ki, mina terrorundan əziyyət

Hazırda Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesi üzrə müzakirələr davam edir. Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) mətbuat katibi Ani Badalyan iki gün öncə bildirib ki, Bakının İrəvana daha bir təkliflər paketini alıblar.

Xatırlatmaqda fayda var: daha öncə bildirilmişdi ki, onlayn formatda tərəflər arasında fikir mübadiləsi davam etdirilir. "Sülh heç vaxt bu qədər yaxın olmayıb". Bunu isə dekabrın 26-da Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan deyib. "Bəzi məsələlər qalır, amma düşünürəm ki, biz bunu danışıqlar yolu ilə həll edə bilirik", - Alen Simonyan jurnalistlərə bildirib. Simonyanın bu açıqlamanı dekabrın 26-da - MDB dövlət başçılarının Rusiya prezidenti Vladimir Putinin dəvəti ilə Sankt-Peterburqa qeyri-rəsmi görüşü keçirilən gün verməsi diqqət

"Yaxın sülh"ü uzaq edən kimdir -

Ermənistan "təcrübə tarlası"na döndərilir

Qafqazda öz maraqlarını təmin etmək üçün fitnə-fəsada əl atan Qərbə Rusiyadan "nöqtəli zərbə"; ekspert: "Rəsmi İrəvanın Azərbaycanla sülhə nail olmaq istəyi də bölgədə təhlükəsizliyin səmimi şəkildə bərqərar olmasına hesablanmayıb, daha çox ayrı-ayrı supergüclərin qarşılıqlı maraqlarına yönəlib"

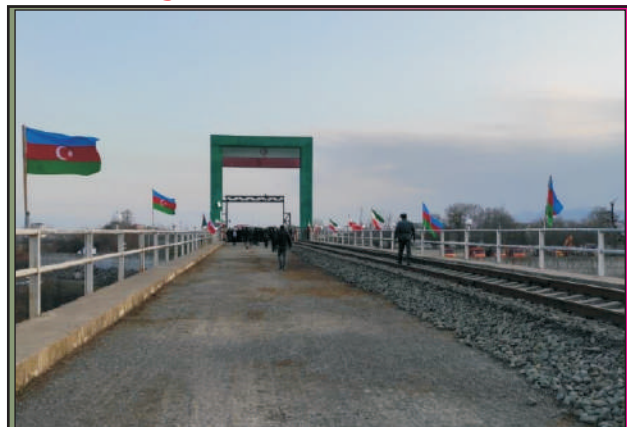
xarici təsir dairələrinin fitvası ilə. Konkret olaraq Fransa, Qərbdə müəyyən dairələr Cənubi Qafqazla bağlı mürtəce siyasətlərində Ermənistanı "təcrübə-sınaq tarlası" kimi istifadə edir. Ermənistan bir yandan rəsmi səviyyədə deyir ki, sülhə heç zaman indiki qədər yaxınlaşmayıb, digər tərəfdən isə gah tərxi-batlar törədərək, gah da Fransanın açıq diqtəsi ilə da-

Türkiyə arasında münasibətlərin qurulması üçün ilkin şərtlər mövcuddur. Ümumilikdə, biz Cənubi Qafqazda münəşşəliliyin azalması və bu regionun zəngin potensialının açılmasında maraqlıyıq. Hesab edirik ki, buna "3+3" məşvərətçi regional əməkdaşlıq platforması çərçivəsində qarşılıqlı fəaliyyətin genişlənməsi yardım edə bilər".

Avrasiya İqtisadi İttifaqının siyasiləşməsinə istəmir. Haqlı olaraq sual ortaya çıxır ki, Avropa İttifaqı da ekonomik birlikdir, o zaman nə üçün bu qurumun Cənubi Qafqazdakı siyasi və energetik proseslərə müdaxiləsinə etiraz etmir? Yaxud Azərbaycana qarşı Aİ-nin son zamanlarda atdığı addımlara adekvat yanaşmır? Bunu deməklə guya sözügedən təşkilata yeni nizam gətirmək istəyir. Həm də 2024-cü ildə sədrlik edəcəyi bu təşkilatı Rusiyanın öhdəsinə buraxır. Sədrlik Ermənistanda olacaq, amma bütün tədbirlər Moskvada keçiriləcək. Bu, o deməkdir ki, Ermənistan bir dövlət kimi ciddiyyətini itirib. Vektor dəyişikliyi kimi aparıldığı siyasəti iflasa uğrayıb".

Q.Çaxmaqlı qeyd etdi ki, rəsmi İrəvanın Azərbaycanla sülhə nail olmaq istəyi də bölgədə təhlükəsizliyin səmimi şəkildə bərqərar olmasına hesablanmayıb, daha çox ayrı-ayrı supergüclərin qarşılıqlı maraqlarına yönəlib: "Sülh sazişi ilə bağlı Azərbaycan təkliflərini çoxdan verib, müzakirə ediləcək bir şey olmadığı da ermənilərin özləri tərəfindən dəfələrlə qeyd edilib. Müqavilənin imzalanması üçün bəzi məsələlərin razılaşdırılması da ikitərəfli görüşlər zamanı əldə edilə bilər. Son olaraq Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyev də ifadə etmişdi ki, sərhədlərin müəyyənləşməsi - demarkasiya və delimitasiya işləri sonraya saxlana bilər və həmin Alen Simonyan bunun mümkünlüyündən danışmışdı".

Ekspertin sözlərinə görə, sülh sazişinin daha çox Ermənistana lazım olduğunu nəzərə alsaq, addımın da bu ölkədən gəlməsini gözləməliyik: "Amma bu sülhün qalıcı olması üçün Ermənistan 44 günlük savaştan sonra bölgədə yaranmış realıqları nəzərə almalıdır, kommunikasiya xətlərinin açılması ilə bağlı manipulyasiyaya son verməlidir! Bu məsələni bölgədən kənardakı qüvvələrin marağının girovuna çevirmək yerini almağa tələsdii

Azərbaycan və İran arasında yeni tranzit keçidi açılacaq

Tezliklə Astara sərhədində İran və Azərbaycan arasında yeni tranzit keçidinin açılışı olacaq. APA xəbər verir ki, bu barədə İranın yol və şəhərsalma naziri Mehrdad Bəzrpaş deyib.

"Yaxın bir neçə gün ərzində Astara ərazisindən Azərbaycan Respublikasına ölkənin ikinci əsas tranzit marşrutu istifadəyə verilecek", - nazir qeyd edib.

çəkir. Qeyd edək ki, bu samitdə Azərbaycan, Ermənistan, Belarus, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Türkmənistan və Özbəkistan liderləri bir araya gəlib. Bir qədər öncə Nikol Paşinyan bu görüşə getməyə tərəddüd edirdi, ancaq dekabrın 25-də - hamıdan qabaq Sankt-Peterburqda oldu. Təbii ki, Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderləri arasında sülh məsələsi ilə bağlı söhbətlər olub.

"Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan sülh müqaviləsinin yekunlaşdırılmağa hazır olduqlarını bəyan ediblər". Bunu Rusiya prezidenti Vladimir Putinin mətbuat katibi Dmitri Peskov deyib. Detallar əlbəttə ki, açıqlanmayıb və bu belə olmalıdır. Ümumi qənaət isə budur ki, Azərbaycan sülhə çoxdan hazırdır. Ermənistan rəsmilərinin son vaxtlar verdiyi açıqlamalar isə belə təəssürat yaradır ki, onlar sanki sülhə hamıdan çox çalışır. Ancaq faktlar bunun əksini sübut edir - 3 ildir ki, sülhü mehiz Ermənistan yubadır,

nışıqlar prosesini pozur, bəhanələr gətirir, ikitərəfli görüşlərdən qaçırlar.

Bu arada, Rusiyadan maraqlı açıqlama gəlib. "Xarici qüvvələr Ermənistanı çox təhlükəli geosiyasi oyunlara çəkir". Bunu Rusiya XİN-in rəsmisi Mariya Zaxarova bildirib. Onun sözlərinə görə, Rusiya xarici qüvvələrin İrəvanı daha çox təhlükəli geosiyasi oyunlara çəkmək cəhdlərini müşahidə edir: "Qərb Ermənistanın və ermənilərin taleyinə tamamilə biganə yanaşır. Rusiya isə müttəfiqlik xarakterli münasibətləri nəzərə alaraq sülhə, sabitliyə və Ermənistanın çiçəklənməsinə yardım etməyə hazırdır. Bizim üçün bu, həqiqətən də çox əhəmiyyətə malikdir".

Zaxarova Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinin normalaşması perspektivlərindən də danışdı: "Biz İrəvanla Bakı arasında Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin üçtərəfli razılaşmaları əsasında münasibətlərin normalaşması üçün yaxşı perspektivləri görürük. Ermənistanla

Beləcə, bunu Rusiyadan Qafqazda öz maraqlarını təmin etmək üçün fitnə-fəsada əl atan Qərbə "nöqtəli zərbə" də adlandırmaq olar. Daha əvvəllər Lavrov səviyyəsində də Qərbin bölgədə katalizator rolundan bəhs edilmişdi. "Yaxın sülh"ü uzaqlaşdırıran(lar)ın kim olduğu konkret bəllidir. Bəs çıxış yolu nədir? Ermənistan hansı xətti tutmalıdır ki, hamıdan çox ona lazım olan sülh prosesi bu dəfə pozulmasın, saziş imzalan-sın? Mümkün olacaqmı? Ekspertlərimizin bu mövzu ilə bağlı maraqlı fikirləri var.

Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru, ermənişünas alim Qafar Çaxmaqlının fikrincə, Sankt-Peterburqdakı samitdə Paşinyanın çıxışının özü də göstərdi ki, Ermənistan bəzi siyasi situasiyalarda nə edəcəyini bilməyən "təcrübə tarlası"na çevrilib: "Nicatını Qərbdə axtarmaq yolunu seçib və dərhal da ondan geri addım atan zavallıya dönmüş durumdadır. Paşinyan deyir ki, üzvü olduğu və hamıdan əvvəl yerini almağa tələsdii

Şahramanyanın provokasiyası da sülhün uzadılması üçün atılan siyasi gedişlərdən biridir. Belə bir durumda sülh prosesi aparıla bilməz. Çünki Ermənistan bu hərəkəti ilə Azərbaycana ərazi iddiaları irəli sürmüş olur. Bu durum gərginliyə səbəb ola və sülh danışıqlarının sona çatdırılmasına mane ola bilər".

"Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Sankt-Peterburqa səfəri elə təsəvvür yaratmasın ki, İrəvan Moskva ilə bundan sonra daha yaxın münasibətlərdə olacaq. Rusiya ilə Ermənistan arasında iqtisadi sistem elə integrasiya olunub ki, onun yerini indiki şərtlərdə Qərb doldura bilməz".

Bu fikirlər **Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, politoloq İlyas Hüseynova** məxsusdur. Ekspertin sözlərinə görə, Ermənistanla ABŞ arasında Rusiyanın embarqosu olduğu halda yol xəritəsi hazırlansa da, bunun Ermənistan dövləti və Paşinyan hakimiyyəti üçün ağır nəticələr yaradacağını Qərbin siyasi strateqləri də bilir: "Ermənistanda bütün həyatı var-cib sahələr Rusiyanın inhisarı altındadır. Sülh ilə son dövrlər erməni rəsmilərinin daha çox danışması da görüntü naminedir. Elə təsəvvür formalaşdırılmağa çalışırlar ki, sanki bu gün ən çox sülhü istəyən Ermənistan tərəfidir. Bunu da öz təlimatlarının diqtəsi ilə edirlər. Amma müharibədə qalıb gələn Azərbaycan dövləti sülh baxışlarını, sülhün fundamental prinsiplərini Ermənistanla təqdim edib. Azərbaycan və Ermənistan liderinin Rusiyanın mədəniyyət paytaxtında söhbətləri də bunu deyir ki, sülhə yaxınlaşmaq üçün yaxşı imkan yaranıb. Yaxşı olardı ki, iki dövlət arasında, vasitəçilər olmadan tarixi sənədə imza atılsın".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı qeyd etdi ki, "təcrübə tarlası" uğurlu ifadədir: "Bunlara aid "təcrübə siçovulları" ifadəsini də işlətmək olardı. Doğrudan da, onları ciddiyyə almır, yalnız təcrübələrlə, eksperimentlərlə kifayətlənirlər. Orada dövlətçilik, siyasi düşüncə, vətəndaş cəmiyyəti ilə bağlı heç bir proses getmir. Ermənistan rəhbərliyi qərar qəbul etmək iqtidarı və səlahiyyətində deyil. Sülh danışıqları, müqavilənin imzalanması böyük mənada onların iradəsindən kənardır. Ya Ermənistan kimse, hansı dövlətsə deməlidir ki, "get müqaviləni imzala", ya da Azərbaycan növbəti zərbəni vurmaldır ki, ondan sonra müqaviləni imzalasınlar. Başqa yol yoxdur".

□ **Elsad PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Qarabağda SES-lərin bərpası üçün Türkiyə şirkətləri ilə müqavilə imzalandı

İşğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə “yaşılenerji” zonasının yaradılması istiqamətində növbəti layihə olan Kəlbəcər və Laçın rayonlarında 5 kiçik su elektrik stansiyasının bərpası və istismarı məqsədilə “Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti” ASC Türkiyənin “Demirören Yatırım Holding A.Ş.” Şirkətlər Qrupu və “Arges Enerji Team” MMC arasında Birgə İştirak Müqaviləsi imzalanıb.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bu barədə iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov “X” sosial şəbəkə platformasında paylaşım edib.

Nazir paylaşımında qeyd edib ki, “Azərbaycan 2030-cu ilədək elektrik qoyuluşu gücünün 30 faizini bərpa olunan enerji mənbələrindən əldə etməyi və istixanaqazı emissiyalarını azaltmağı hədəfləyir.

Dövlət-özel sektor tərəfdaşlığı çərçivəsində həyata keçirilən layihə yeni iş yerləri yaratmaqla bərabər, əhalinin Böyük Qayıdışının sürətləndirilməsinə, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə dayanıqlı iqtisadi inkişafa və bərpa olunan enerji sahəsində yeni təcrübə və bacarıqların ötürülməsinə töhfələr verəcək”.

Arxada qoymaqda olduğumuz 2023-cü il global səviyyədə alternativ enerjiyə keçid üçün həlledici qərarların qəbulu ilə yadda qaldı. İlin son ayında Dubayda keçirilən BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 28-ci sessiyasının (COP28) yekun sənədində ilk dəfə olaraq ölkələri iqlim dəyişikliyinə ən pis təsirlərin qarşısını almaq üçün qalqı yanacaqlardan uzaqlaşmağa sövq edəcək çağırış əksini tapıb. Qlobal “Stocktake” Səzişi kimi tanınan sənəd ilk dəfə olaraq builki danışıqlarda bir çox ölkələrin əsas tələbi olan qalqı yanacaqların istifadəsinə birbaşa toxunur. Sənəd ölkələri “kritik on illikdə” qalqı yanacaqdan uzaqlaşmağa çağırır.

Növbəti belə tədbir gələn il Bakıda keçiriləcək. Gözlənilir ki, həmin tədbirdə qalqı yanacaqlardan istifadəni məhdudlaşdıran bəzi qərarlar alınsın.

Avropada artıq alternativ mənbələrdən enerji təminatına keçidlə bağlı konkret öhdəliklər götürülür. Almaniya, Hollandiya və Fransa da daxil olmaqla, yeddi ölkə dekabrın 19-da 2035-ci ilə qədər CO2 (karbon qazı) tullantılı elektrik stansiyalarını enerji təchizatı sistemlərindən ləğv etmək öhdəliyi götürüb. Avropa İttifaqı (Aİ) üzrə elektrik enerjisi istehsalının təxminən yarısı ümumilikdə bu ölkələrin payına düşür. Onların arasında ən böyük paya isə Avropanın iki ən böyük enerji istehsalçısı Almaniya və Fransa malikdir.

Karbon tullantısız elektrik istehsalı öhdəliyini üzərinə Avropa İttifaqı üzvləri Avstriya, Belçika, Fransa, Almaniya, Lüksemburq və Niderland, o cümlədən Aİ üzvü olmayan İsveçrə götürüb. Birgə bəyanatda ölkələr bildiriblər ki, Aİ-nin mövcud iqlim tədbirləri, ehtimal ki, Avropanı 2040-cı ilə qədər CO2-dən azad enerji sektoruna doğru istiqamətləndirəcək. Birlikdə daha sürətli hərəkət etməyə razılaşan ölkələr, böyük həcmdə aşağı karbonlu enerjini şəbəkəyə inteqrasiya

etmək və onun ölkə sərhədləri boyunca axmasını təmin etmək üçün kifayət qədər şəbəkələr və enerji anbarı qurduqlarına əmin olmaq üçün infrastrukturuna birgə planlaşdırmağa kömək edəcəklərini bəyan ediblər.

Niderlandın müvəqqəti energetika naziri Rob Jetten “bizim ölkələr bir-biri ilə sıx şəkildə inteqrasiya olunmuş elektrik sistemində malikdir və bəzi ərazilərdə dəniz enerjisi potensialından faydalanmaq imkanı mövcuddur” fikrini səsləndirib.

Avropa Ətraf Mühit Agentliyinin məlumatlarına görə, ümumilikdə 2022-ci ildə Aİ elektrik enerjisinin 41 faizini bərpa olunan mənbələrdən əldə edib. Lakin enerji istehsalının CO2 intensivliyi ölkələr arasında əhəmiyyətli dərəcədə fərqlidir. Məsələn, Avstriya artıq elektrik enerjisinin dördü üçündən çoxunu (75 faizini) bərpa olunan enerji mənbələrindən alır, Fransa isə elektrik enerjisinin istehsalında təxminən 70 faiz CO2 emissiyası olmayan nüvə enerjisindən istifadə edir. Amma bununla yanaşı, Polşa elektrik enerjisi generasiyasında kömürdən intensiv istehlakla görə Aİ ölkələri arasında karbon emissiyasının çoxluğuna görə öncül ölkə olaraq qalır.

Avropa qazdan imtinaı sürətləndirir - Azərbaycanın reaksiyası...

Ekspert: “Biz qazın emal məhsullarını satmağa hədəflənməliyik”

“Ember” analitik mərkəzi tərəfindən modeləşdirmə bütün Avropanın enerji sektorunu 2035-ci ilə qədər demək olar ki, karbonsuzlaşdırmanın mümkün olacağını, külək və günəşin həmin tarixə qədər elektrik enerjisinin 80 faizə qədərini istehsal edəcəyini, kömür və qazın elektrik istehsalında böyük ehtimalla aradan qaldırılacağını təxmin edir.

“Ember”in hesablamalarına əsasən, bu məqsədə çatmaq üçün bərpa olunan enerji mənbələrinə və şəbəkələrə 750 milyard avroya qədər ilkin investisiyalar tələb olunacaq, lakin 2035-ci ilə qədər ölkələr mədən yanacaqları üçün çox azaldılmış qanun layihəsi sayəsində cari planlarla müqayisədə ümumilikdə pula qənaət etmiş olacaqlar.

Qeyd edək ki, Avropa Birliyi ölkələrində 2022-ci ildə enerji istehlakının 23 faizi bərpaolunan enerjinin payına düşüb. 2021-ci ilə müqayisədə bu enerji mənbəsinin payı 1.1 faiz bəndi artıb.

Avropa Birliyi ölkələri arasında bərpaolunan enerji istehlakının ən yüksək payı İsveç (66 faiz), Finlandiya (47.9 faiz) və Latviyada (43.3 faiz), ən aşağı payı İrlandiya (13.1 faiz), Malta (13.4 faiz) və Belçikada (13.8 faiz) qeydə alınıb.

Göründüyü kimi, Avropanın həttə ortamüddətli vadiyə ənənəvi enerjidaşıyıcılarının istehlakını kəskin azaltmaq planları sürətlə reallaşır. Bu isə Avropa bazarına hədəflənən bir sıra satıcılar, o cümlədən Azərbaycan üçün çətinliklər yaradır. 2022-ci ildə Av-

ropa Komissiyası ilə 2027-ci ilədək Aİ-yə təbii qaz tədarükünün ikiqat artırılmasını nəzərdə tutan memorandum imzalanırsa da, hələlik heç bir ölkə ilə əlavə həcməli alışına dair uzunmüddətli müqavilə imzalanmayıb. Artıq Qərb mətbuatı da Avropa İttifaqında Azərbaycandan, yaxud digər mənbələrdən uzunmüddətli müqavilələrlə qaz alışına maraq olmadığını da irəli sürür. Uzunmüddətli müqavilələr olmadığı halda isə Azərbaycan qazını Avropaya çatdırın Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi planlarını reallaşdırmaq mümkün deyil.

Azərbaycanın energetika naziri Pərviz Şahbazov bildirir ki, hazırda Avropanın 10-dan çox ölkəsinin Azərbaycan qazına olan ümumi tələbatı illik 30 milyard kubmetrdən çoxdur və bu layihələr əlavə tədarükün mühüm mənbələri qismindədir. Onun sözlərinə görə, söhbət iyulda istismara verilən, indiyədək 453 milyon kubmetr qaz və 171 min ton kondensatın hasil edildiyi “Abşeron” yatağı, həmçinin işlənməyə olan “Qarabağ”, “Ümid” (Mərhələ-II), “Babək” və “Azəri-Çıraq-Günəşli” dərin qaz layihələrindən gedir.

Rəsmi mətbuatda dərc olunan məqaləsində Şahbazov vurğulayıb ki, enerji böhranı dövründə Azərbaycan Avropanın enerji təchizatını şaxələndirən ölkə, enerji təhlükəsizliyinin təminatında etibarlı strateji tərəfdaş olub: “2022-ci ildə Avropaya qaz tədarükü 40% artımla 11.4 milyard kubmet-

rə çatdırıldı. Ümumiyyətlə, TANAP və TAP istismara verildikdən indiyə kimi Türkiyə 24.3 milyard kubmetr, Avropa isə 28.7 milyard kubmetr Azərbaycan qazı ilə təchiz edilib”.

Azərbaycan qazının TAP kəməri ilə İtaliya, Yunanistan və Bolqarıstana tədarükünə 2020-ci il dekabrın 31-də, Rumıniyaya isə 2023-cü il yanvarın 1-dən başlanılıb. 2023-cü ilin sonunadək Macarıstana, 2024-cü ildə isə Serbiyaya qaz tədarükünə başlanılacaq.

Bundan başqa, Azərbaycan qazı Türkiyə (TANAP və Cənubi Qafqaz boru kəməri (CQBK) ilə) və Gürcüstana (CQBK və Qazıməməd-Qazax qaz kəməri ilə) da ixrac edilir.

Nazirin dediklərindən də aydın olur ki, Azərbaycan Avropaya əlavə qaz tədarükü planlarını Şərqi Avropa, Balkanlar istiqamətinə yönəldib. Lakin bu planların reallaşması üçün həmin ölkələrlə uzunmüddətli alqı-satqı müqavilələri imzalanmalıdır. Qərbi Avropanın karbonsuz enerji istehsalında irəliləyiş doğru atdığı hər addım Şərqi Avropanın da enerji təminatında müsbət irəliləyiş deməkdir. Bu şəraitdə əsas ümidlər Avropa sənayesinin hazırkı durğunluqdan çıxması nəticəsində təbii qaza olan tələbatın artmasıdır.

Bu qış da havaların mülayim keçməsi Avropada qaz təminatı ilə bağlı arxayınlığı artırıb. “Gas Infrastructure Europe”-un məlumatına görə, dekabrın 25-də Aİ ölkələrindəki yeraltı qaz 126 milyon

kubmetr götürülüb, onlara 146 milyon kubmetr qaz vurulub. Bu, qış dövründə nadir rast gəlinən haldır: anbarlardan istehlak doldurulmadan azad olub.

Avropada istilik mövsümü 2023-cü il noyabrın 7-də (son payız-qış mövsümündən bir həftə əvvəl) başlayıb və həmin andan etibarən Aİ ölkələri anbarlardan 15,66 milyard kubmetr qaz istifadə edib. Beləliklə, anbarlardan istifadənin başladığı 49-cu gündə ümumi qazın götürülməsi ötən beş il ərzində bu günə olan orta göstəricidən 7 faiz çoxdur.

Hazırda Avropanın anbarları 87,08 faiz doludur (son beş il ərzində bu tarix üçün orta göstəricidən 12,13 faiz bəndi yüksək), onlarda 95,96 milyard kubmetr qaz var.

Külək enerjisinin Aİ elektrik enerjisi istehsalındakı payı dekabr ayında rekord həddə çataraq 23 faizə yüksəlib.

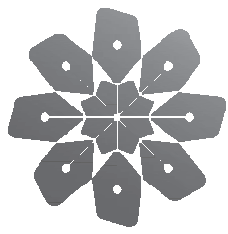
Noyabr ayı ilə müqayisədə maye qaz terminalarından Avropa qaz ötürmə sistemində LNG daxilolmaları azalıb. Hazırda maye qazın yenisindən qazlaşdırılması və onun Avropa boru kəmərlərinə vurulması gücü maksimumun 52 faizi ilə yüklənib.

Bütün bunlar Avropada qazın qiymətinin ucuzlaşmasına səbəb olub. Noyabrda Avropada qazın orta alış qiyməti 1 min kubmetr üçün 513 dollar təşkil edib, dekabrda isə 411 dollara yaxındır.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şabanın fikrincə, Azərbaycan üçün region ölkələrində qazı satmaq kommersiya baxımından daha cəlbedici ola bilər: “Avropaya isə təbii qazdan alınan məhsullar, hidrogen və “yaşıl enerji” ixrac etmək kimi imkanlar açılır. Amma biz ilk növbədə gərəkdir SO-CAR-ın hayhayı gedib, vayvayı qalmış, 63 ildir ki, istismarda olan (23 il əvvəl istismar müddəti bitib) Qaradağ Qaz Emalı zavodunun özündə mülkiyyətə bir emal müəssisəsi ərsəyə gətirək, özü də tez - maksimum 3 il... Bunun nəticəsində ölkənin həm qazancı artar, həm də daxili bazara keyfiyyətli (professional dildə desək, qurudulmuş qaz) mavi yanacaq yönəltməklə onun istehlakını daha qənaətcil etmək olar (istilikverimliliyin artımı hesabına)”.

Ekspert bildirir ki, havaların necə keçməsinin qaz bazarına böyük təsiri var: “Bu qış da Avropada proqnoz edildiyi kimi sərt keçmir, nəticədə qazın hərəc qiymətləri 400 dollardan aşağıdır... Bu qiymət bizi tam qane edir, ele avropalıları da...”

□ **Dünya SAKİT, “Yeni Müsavat”**

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Kompüter və cib telefonları müasir günümüzdə azyaşlı və ibtidai sinifdə oxuyan uşaqların da gündəlik həyatına çevrilib. Belə ki, məktəbdən gələn uşaqlar gününün çox hissəsini kompüterin qarşısında keçirir. Azyaşlıların isə valideynlərinin mobil telefonları ilə saatlarla oynadığı hamıya məlumdur. Həyatımızda nə qədər istəsək də biz bunlardan kənarda qala bilmirik. Çünki texnologiya inkişaf etdikcə həyatımızın bir parçasına çevrilir.

Mütəxəssislər kompüter və cib telefonlarının azyaşlı uşaqların həyatında rolu olduğunu söyləyirlər. Texnoloji alətlərdə olan oyunların uşaqlarda bəzi patoloji xüsusiyyətlərə səbəb olduğu aşkarlanıb. Bunlara aiddir:

qrupunda olan insanların internetdə daha çox bağlı olması üçün müxtəlif cəlbədicə oyunlar ixtira edir və ondan asılılıq yaradırlar.

Belə ki, müasir texnoloji alətlərin uşaqlarda asılılıq yaratması müasir uşaqların

fon alarkən ilk növbədə telefonun keyfiyyətinə və möhkəmliyinə fikir vermək lazımdır. Telefonun korpusu möhkəm olmalıdır. Telefon alarkən mütləq bunu soruşun. Zərif telefonlar uşağın əlində tez sına bilər. Uşaqlar telefonu yere atır və oyuncaq kimi oynadırlar. Bu səbəbdən uşağa bahalı telefon almaq da məsləhət deyil. Məktəbəqədər uşaqlar rənglərə, şəkillərə, dinamik hərəkətlərə baxmağı sevir. Bu səbəbdən də onlara iri ekranlı telefonlar daha

daha çoxdur. Ekspertlərin fikrincə, mobil telefonların zərərli mövzusunda "qlobal həyəcan vəziyyəti" elan edilməsinin vaxtı çatıb. Belə ki, 25 yaşına qədər insanların beyin inkişafı davam edir. İndi fikir versəniz görərsiniz ki, balaca uşaqlar da cib telefonlarından istifadə edir. Cib telefonlarının yaratdığı radiasiya uşaqların beyni üçün çox zərərliyə.

Rus elm adamlarının 5-12 yaşlı uşaqlar üzərində keçirdikləri 5 illik təcrübələr

davranış pozğunluğu 80% daha çox yaranır.

Gün ərzində 2 saatdan çox telefon istifadə etmək, stress və yorğunluq hissi, ürək döyüntülərinin sürətlənməsi, qulaq cingildəməsi, diqqət pozğunluğu, eşitmə keçici problemlər yaranırsa, bunlar cib telefonlarının vurduğu müvəqqəti zərərlərdir. Uzun müddətli zərər isə genetik quruluşun pozulması, ağ qan hüceyrəsi (lenfoma) xərcəngi, ürək narahatlıqları, qan beyin baryerinin zədələnməsi, qalıcı eşitmə pozğun-

luqları, yaddaş zəifləməsi və beyin şişi riski, embrion inkişafının zərər görməsi, qadınlarda uşaq salma riskinin artması, qan hüceyrələrinin pozulması, yüksək təzyiq, immunitet sisteminin zərər görməsidir. Bir sözlə, uzun müddət mobil telefondan istifadə insanlıq üçün zərərli. Gün içində 3-4 saat mobil telefona yaxın olmusunuzsa, baş ağrısı, unutkanlıq, diqqətsizliyin artımı, refleks itkisi, qulaqlarda cingildəmə, gözlərdə qaralma müşahidə edilə bilər. Əgər telefona baxarkən ürəyiniz bulanır və gözləriniz sulanırsa, bu, təzyiqin artmasının işarəsidir. Bununla yanaşı, həddən artıq əsəbilik də özünü büruzə edə bilər ki, bu da gələcəkdə nevrozla nəticələnər.

- * **sözə sonuna kimi qulaq asmamaq;**
- * **qarşısındakını eşitməmək;**
- * **qərar verə bilmək qabiliyyətinin pozulması;**
- * **beyin aktivliyinin pozulması;**
- * **ichinə qapanma;**
- * **sosial fobiya;**
- * **əşəbilik;**
- * **davranış pozğunluqları.**

Yuxarıda sadalanan əlamətlərin əksəriyyəti uşağı texnoloji alətlərdən ayırmaq istədikdə baş verir. Əslində internetin məqsədi yaşından asılı olmayaraq bütün insanların inkişafına xidmət etməkdir. İnternet böyük bir araşdırma mərkəzidir. Onun vasitəsilə uşaq məsafədə yaşayanlar bir-birləri ilə əlaqə saxlayır. Kompüterin insanlara və insanlığa faydaları çox böyükdür. Amma internet oyunlarını kəşf edən bəzi işbazların məqsədi buna deyil, qazanc əldə etməyə çalışmaqdır. Bu məqsədlə də onlar müxtəlif yaş

ətraf mühitdən aralı qalmasına, ətrafdakılarla göz təmasının kəsilməsinə, çoxluq olan yerlərdən xoşlanmamasına səbəb olur. Belə uşaqlar insanların içərisində olmaqdan sızılır, tək qalmağa üstünlük verir və həddindən çox əsəbi olurlar.

Uzun müddət texnoloji alətlə vaxtını keçirən uşaqlar özlərinə ətraf mühitdən dost tapmaqda çətinlik çəkir və tənəhlığa üstünlük verirlər. Onların internetdən asılılığı artdıqca isə əsəbi və saldırgan olurlar. Onlarda göz yorğunluğu onurğada ayrılıq baş verir. Məktəb yaşlı uşaqların internetdən asılı qalması isə onların dərslərdən geriləməsinə səbəb olur. Onların fikri, kompüterdə qaldığı üçün dərslərini qısa yolla həll edib yenidən kompüterə qayıtmaqda olur. Bir sözlə, kompüterdən uzaqlaşma bilməmək uşaqların dərslərdən geri qalmasına səbəb olur.

Ekspertlər isə hesab edirlər ki, məktəbəqədər uşağa tele-

marqlı gəlir. Uşaq telefonundan istifadə edə bilsin deyərək telefon sadəcə funksiyalı olmalıdır.

Bu gün bəzi istehsalçı şirkətlər mobil telefonların uşaqlar üçün olan modellərini də satışa çıxarıb. Bizdə belə modellərə nadir hallarda rast gəlmək olar. Balaca uşaqlar üçün nəzərdə tutulan mobil telefonların 5-6 düyməsi olur və uşaqlar yalnız öz qohum-tanışlarına zəng vura bilərlər. Bahalı telefonlarda uşağın ətrafında baş verənləri daim dinləyə bilmək üçün funksiya da olur. Belə mobil telefonlarla uşağın harada olduğunu da müəyyənləşdirmək mümkündür.

Mobil telefona görə xərcəng olan uşaqlar

Dünya Səhiyyə Təşkilatının açıqladığı məlumatlarda mobil telefonların xərcəng riskini artırdığı bir daha məlum olub. Gün ərzində yarım saatdan çox cib telefonu ilə danışanların beyin xərcəngi xəstəliyinə tutulma riski 50%

zamanı məlum olub ki, telefon istifadə edən uşaqlar cib telefonu istifadə etməyən yaşlıları ilə nisbətə daha çox diqqət və yaddaş pozğunluğu, huşunu itirmə kimi hallarla qarşılaşırlar. Araşdırmalar zamanı o da məlum olub ki, cib telefonlarını üzərində gəzdirən, gündə 2-4 saat arasında danışan kişilərin sağlam sperma ədədləri digər kişilərə nisbətə çox aşağı olur.

Beynəlxalq Xərcəng Araşdırma Agentliyi cib telefonları və onların əsas stansiyalarının yaydığı radiodallıq elektromagnetik sahələrinin xərcəng yaratma ehtimalının çox yüksək olduğunu müəyyən edib. Amerikada 1990-cı illərin sonunda doğulmuş 13 min uşaq üzərində araşdırma aparılıb. Müəyyən olunub ki, hamilə ikən gündə 2-3 dəfə cib telefonu istifadə edən anaların uşaqlarında davranış pozğunluğu 54% yüksək olur. Uşağa 7 yaşından əvvəl cib telefonu verilsə, onda

2024-cü ildə keçiriləcək buraxılış imtahanlarının tarixləri açıqlandı

Dövlət İmtahan Mərkəzi ümumi və tam orta təhsil səviyyəsi üzrə 2024-cü ildə keçiriləcək buraxılış imtahanlarının tarixlərini açıqlayıb.

Buraxılış imtahanlarının tarixləri	
11 illik və peşə liseyləri	9 illik
I zona 3 mart	I zona 17 mart
II zona 10 mart	II zona 7 aprel
III zona 10 mart	III zona 21 aprel
Azərbaycan dili (dövlət dili kimi)	
I cəhd 12 may	II cəhd 30 iyun

DİM-dən APA-ya verilən xəbəre görə, imtahan qrafiki Elm və Təhsil Nazirliyi ilə razılaşdırılıb. İmtahan iştirakçılarının nəzərinə çatdırılır ki, ümumi (9 illik) və tam (11 illik) orta təhsil səviyyələri üzrə buraxılış imtahanı proqramları tədris ilinin əvvəlində - sentyabr ayında ictimaiyyətə təqdim olunub və mərkəzin saytına yerləşdirilib. Buraxılış imtahanı proqramları yaxın vaxtlarda "Abituriyent" jurnalının xüsusi buraxılışlarında da dərc olunacaq.

Tarix

1. Tam (11 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı - I zona, peşə liseylərinin buraxılış imtahanı 3 mart;
2. Tam (11 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı - II zona, Peşə liseylərinin buraxılış imtahanı 10 mart;
3. Ümumi (9 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı - I zona 17 mart;
4. Ümumi (9 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı - II zona 7 aprel;
5. Ümumi (9 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanı - III zona 21 aprel;
6. Azərbaycan dili imtahanı (dövlət dili kimi), 9 və 11-ci sinif, 1-ci cəhd 12 may;
7. Azərbaycan dili imtahanı (dövlət dili kimi) 9 və 11-ci sinif, 2-ci cəhd 30 iyun.

Qeyd edilib ki, imtahandan 1 ay öncə zonalar aid olan şəhər və rayonlar haqqında məlumat paylaşılacaq. Ümumi (9 illik) və tam (11 illik) orta təhsil səviyyəsi üzrə buraxılış imtahanları modelində dəyişiklik yoxdur və 2024-cü ildə builki imtahan modeli tətbiq olunacaq. DİM tərəfindən keçiriləcək digər imtahanların qrafiki 2024-cü ilin yanvar ayı ərzində paylaşılacaq.

Dekabrın 26-da Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin işğal altındakı Krim yarımadasının Feodosiya limanına endirdiyi uğurlu zərbələr nəticəsində təkcə “Novoçerkassk” gəmisi məhv edilməyib.

“Yeni Müsavat” xəbər verir ki, “Novoçerkassk”la birgə limanda lövbər salan Rusiya Qara Dəniz Hərbi Donanması na aid T-43 sinifli “UTS-150” təlim gəmisi də batıb. “AzadlıqRadiosu”nun jurnalisti Mark Krutov dekabrın 26-da Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin yerli limana raket hücumundan sonra “Planet Labs” tərəfindən çəkilmiş Krimdakı Feodosiya şəhərinin peyk şəkillərini dərc edib. Həmin şəkillərdən limanda məhv edilən “Novoçerkassk”la yanaşı digər bir gəminin də batdığı görünür.

Müdafiə naziri Sergey Şoyqu prezident Vladimir Putinə bu haqda məruzə edib. Son bir həftədə Rusiya ordusunun 5 qırıcı təyyarə (4 “Su-34”, 1 “Su-30”), Qara Dəniz Donanmasının ən böyük desant gəmisi “Novorossiysk”in məhv edildiyi günlərə təsadüf edir. Ukrayna aviasiyası sözügedən gəmini Krimin Feodosiya limanında vurub. Rusiya qüvvələri son sutkada Ukrayna ərazisində daha 790 hərbiçisini itirib. Bu barədə Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargahı məlumat yayıb. Bildirilib ki, bununla da Rusiya tərəfinin müharibə başlayandan bəri ümumi itkilərinin sayı 355 750 nəfərə çatıb. Həmçinin son sutka ərzində Rusiyaya məxsus 14 tank, 17 zirehli döyüş maşını, 10 artilleriya sistemi Ukrayna ordusu tərəfindən sıradan çıxarılıb.

“Rusiyanın Qara dənizdəki donanmasının 20%-i artıq məhv edilib”. Ukrayna Təhlükəsizlik və Müdafiə Şurasının katibi Aleksey Danilov “Ameri-

Putinin Qara dənizdəki gəmiləri batırılır - daha biri dərinliklərə qərq oldu...

Krimda təkcə “Novoçerkassk” gəmisi məhv edilməyib, “UTS-150” gəmisi də batıb; donanmanın 20 faizi sıradan çıxarılıb, Şoyqu Kreml liderinə məruzə etməli oldu - təhlil

kanın Səsi”nə bildirib. “Əlbəttə, ərazilərimizin azad edilməsi üçün vəziyyətin daha yaxşı olmasını istərdik. Amma bu prosesə paralel olaraq Qara dənizdə çox böyük və mühüm hadisələr baş verdi. Bu vəziyyətə gəldikdə, Rusiya Federasiyası donanmasının 20%-i artıq yoxdur. Bu gün (dekabrın 26-da - red.) gecə baş verənlər isə bizim hərbiçilərin Krim məsələsinə başa düşdüyünün əyani təs-

diqidir. Digər ərazilərimiz kimi, Krim bizim üçün son dərəcə vacibdir”, - deyə Danilov qeyd edib. Dekabrın 26-da səhər saat 3 radələrində işğal olunmuş Krimin Feodosiya bölgəsində partlayışlar baş verib. Bildirilib ki, İran istehsalı döyüş sursatı daşdığı iddia edilən gəmi partladılıb və limanda yanğın başlayıb. Hərbi Hava Qüvvələrinin komandanı general-leytenant Nikolay Oleşşuk təsdiqlə-

yıb ki, ukraynalı müdafiəçilər işğal olunmuş Feodosiyada Rusiyanın iri desant gəmisi “Novoçerkassk”ı partladılar. Sonradan məlum olub ki, “Novoçerkassk” desant gəmisi Hərbi Hava Qüvvələrinin taktiki aviasiyasının qanadlı raketləri ilə məhv edilib.

Bu arada, Ukrayna qoşunları Marinka şəhərindən geri çəkilib. Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin baş komandanı Valeri

Zalujni deyib. “Qoşunlarımız şəhərdən geri çəkilib. Marinkanın ətrafında, digər yerlərdə səngər qazıblar. Marinka daha yoxdur”, - deyə Zalujni bildirib. “Gələn il daha çətin ola bilər”. Ukraynanın “Tavriya” əməliyyat-strateji qoşun qrupunun komandanı Tarnavski BBC-yə müsahibəsində deyib. O qeyd edib ki, ölkə öz sərhədlərinə çatmaq məqsədini həyata keçirməyə nə qədər yaxındırsa, vəziyyət bir o qədər çətinləşir. “Düşünürəm ki, gələn il yaqin daha çətin olacaq. Çünki biz hərbi əməliyyatlara ərazilərimizin azad edilməsi ilə son qoymalıyıq... Düşməni bunu bilir və bu tapşırığı yerinə yetirməməyimiz üçün hər şeyi edəcək”, - komandan əlavə edib. “F-16”ların tədarükünün cəbhədəki vəziyyəti yaxşılaşdırma biləcəyindən danışan general qıncıların və PUA-ların alınması ilə Hərbi Hava Qüvvələrinin daha da güclənəcəyini və onların dəstəyi ilə döyüş əməliyyatlarının daha da aktivləşəcəyini vurğulayıb. O əlavə edib ki, havada heç bir üstünlük “F-16”ların olmadığı üçün yox, bir sıra digər amillərə görə olmayıb.

ləri İranda uran olmaması lazım olan obyektlərdə yüksək səviyyədə zənginləşdirilmiş uran və ya emal olunmuş uranın izlərini aşkar ediblər”.

“İranın hazırda nüvə silahı yoxdur və ola da bilməz”. Bunu isə ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Ceyk Sallivan Vaşinqtonda Yaxın Şərq siyasəti üzrə analitik mərkəzdə çıxışı zamanı bildirib. O, Ağ Evin əvvəlki administrasiyasını tənqid edərək deyib ki, İranın nüvə proqramı ilə bağlı beynəlxalq ictimaiyyətin və “altılıq”ın qəbul etdiyi alternativ olmayan Əhatəli Razılaşma Müqaviləsindən ABŞ-in çıxması yanlış addım idi: “Prezident Cozef Bayden dəfələrlə qeyd edib ki, İran nüvə silahı əldə etməməlidir”. Bu arada, G7 ölkələri (Böyük Yeddi) İranı nüvə proqramının inkişafını dayandırmağa çağırıb. Bildirilib ki, bu cür silahların yaradılmasının heç bir əsası yoxdur. Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov və iranlı həmkarı Hüseyn Əmir Abdullahian Moskvada keçirilən görüşdə isə İranın nüvə proqramı ətrafında vəziyyətin nizamlanması üzrə Birgə Hərtərəfli Fəaliyyət Planının icrasının bərpası perspektivlərini, həmçinin bəzi regional, qarşılıqlı maraq doğuran məsələləri müzakirə ediblər.

Hərbi analitik Ramil Məmmədlinin “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, İranın qarşısında duran tapşırıqlardan biri nüvə dövlətinə çevrilməkdir. Onun fikrincə, son 30 il ərzində bu istiqamətdə daha çox addımlar atılıb. Ekspert bu müddətdə mərhələli şəkildə işlər görüldüyünü düşünür:

“Ukrayna hakimiyyəti atəşkəsə nail ola bilsə, çox güman ki, bəzi ərazilərin itirilməsi ilə baş məli olacaq”. Almaniyanın Saksoniya federal ərazisinin baş naziri Mixail Kreçmer deyib. “Ukrayna böhranının daimi həllinin tapılması vaxt aparacaq. Almaniya rəhbərliyi Kiyev və Moskva arasındakı münasibətə ilə bağlı diplomatik təşəbbüslərlə çıxış etməlidir”.

“Yeni Müsavat”a danışan siyasi ekspert Ramiya Məmmədova müharibədə yeni dövr başladığını proqnozlaşdırır. Onun sözlərinə görə, resursların tükəndirilməsi savaşı getməkdədir. Ekspertin fikrincə, Ukrayna müdafiə qüvvələri qurudan zərbələrə dənizdə cavab verməkdədir: “Ukrayna Krim yarımadasını davamlı təzyiq altında saxlamaqdadır. Krim körpüsünün partlatılması, PUA-larla hücumlar, Krimdakı hərbi obyektlərə hücumlar, indi isə rus gəmilərinin batırılması göstərir ki, bu ərazilər uğrunda mübarizə dayanmayacaq. Gələn ildən isə Ukrayna yeni silahlarla zərbələri gücləndirəcək. “F-16” qıncıları təhvil veriləcəyi halda daha amansız bombardman başlayacaq. Sadəcə, Rusiya da ağır zərbələrlə cavabsız qoymayacaq. Rusiya Marinka uğrunda uzun zamanırdı gedən savaşda böyük itkilər hesabına şəhəri ələ keçirməklə özünə təsəlli tapır. Əmma Qərb strateqləri hesablayırlar ki, ruslar nə qədər qan itirdi, nə qədər təqətdən düşdü. Açıqı, Rusiya müharibədən yorulub, amma gözləyir ki, Qərbdən yardımlar tam kəsilsin. Yeni kim-kimi yordu müharibəsi gedir”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

İran nüvə dövlətinə çevrilə biləcəkm? - soyub-soyub quyruğuna çatır...

Tehran uranın zənginləşdirilməsini 60 faizə çatdırıb; yeni bir təzyiq dalğası ilə üzləşə bilər - rəy

İran uranın zənginləşdirilməsini 60 faizə çatdırıb. Bu barədə “Reuters” agentliyi məlumat yayıb. Agentlik qeyd edib ki, söhbət Nətenz və Fordo regionlarında yerləşən iki nüvə obyektindən gedir.

İrandan uranın zənginləşdirilməsi sürəti ay ərzində 3-9 kq qiymətləndirilib. Həmçinin əlavə olunub ki, bu məlumatlar Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik (AEBA) hesabatına istinadən dərc edilib. İranın ötən ayın sonundan etibarən uranın zənginləşdirilməsi sürətini artırmağa başladığı bildirilib. Qeyd edək ki, AEBA-nın qiymətləndirməsinə əsasən, atom silahı istehsal etmək üçün uranın 90 faizə qədər zənginləşdirilməsi lazımdır və 1 atom bombası üçün təxminən 42 kq material nəzəri cəhətdən kifayətdir. İran uzun illərdir nüvə silahı hazırlamaqda ısrarlıdır və uranı da məhz buna görə zənginləşdirməyə çalışır. Bu məqsədə çatmamaları üçün ABŞ və Avropa ona müqavimət göstərsə də, sanksiyalar tətbiq olunsada,

Tehran nüvə ölkəsinə çevrilmək arzusunun daşınmır. Bu isə İrana qarşı yeni bir təzyiq dalğasının, ona hücumu da yənidən aktuallaşdırır bilər.

Amma faktiki olaraq, İran uranın zənginləşdirilməsini 60 faizə çatdırıb. O zaman perspektivdə nə ola bilər - İran

məqsədinə çatacaq, yoxsa bu, enində-sonunda onun hərbi hücumu məruz qalması ilə nəticələnəcək? “Tehran atom bombası yaratmaq üçün lazımi material və imkanlara malikdir”. Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyinin baş direktoru Rafael Qrossi Frans-24 (France

24) telekanalına müsahibəsində deyib. O, İranın nüvə proqramı ilə bağlı narahatlığını növbəti dəfə dilə gətirərək, Tehranın uranı olduqca yüksək səviyyədə zənginləşdirdiyini bildirib: “İranın nüvə proqramı ilə bağlı hələ də çoxlu cavabsız suallar var. MAQATE müfəttiş-

nlardan biri nüvə dövlətinə çevrilməkdir. Onun fikrincə, son 30 il ərzində bu istiqamətdə daha çox addımlar atılıb. Ekspert bu müddətdə mərhələli şəkildə işlər görüldüyünü düşünür:

R.Məmmədli hesab edir ki, İranın nüvə dövlətinə çevrilməsində konkret məqsədləri var: “Çünki bu ölkənin yerləşdiyi coğrafiya belə tələb edir. Hindistan, Pakistanın nüvə silahları var. Hindistan qarşıq siyası proseslər içərisindədir, Pakistana isə nüvə silahı verilib. Bu amilləri nəzərə alsaq, İranın nüvə silahına sahib olmaq istəklərini başa düşmək olar. Həmçinin Tehran Aralıq dənizi hövzəsində gücünü möhkəmləndirməyə çalışır. Suriya, Livan, Qəzzada proksi döyüş aparən İran, ərəb dünyasında da hegemonluğunu artırmağa çalışır. Bunun üçün də nüvə silahına sahiblənmək lazımdır. Buna görə də Rusiya ilə İran arasında hərbi-texniki əməkdaşlıq genişlənir. Nüvə silahına çevrilmək isə dünyanın güclərindən birinə çevrilmək deməkdir”.

□ **Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”**

“Nəqliyyat vasitələrinin texniki vəziyyətinə və onların təhlükəsiz hərəkətinin təmin edilməsinə Dövlət Yol Polisinin nəzarəti qaydaları barədə Təlimat”da dəyişiklik olunub. Daxili işlər naziri Vilayət Eyvazov dəyişiklik barədə müvafiq qərar imzalayıb.

Qərarla nəqliyyat vasitələsinin qanunla müəyyən edilmiş hallarda dövlət texniki baxışı keçirilərkən sürücülərdə dövlət rüsumu ilə yanaşı, “Tullantılar haqqında” Qanuna uyğun olaraq müəyyən edilən utilitizasiya haqqının da sənədi olmalıdır. Bununla yanaşı, dövlət texniki baxışının həyata keçirilməsi zamanı dövlət rüsumu ilə yanaşı, utilitizasiya haqqı da ödənilməlidir. Qərar respublika daxili işlər orqanlarında elan edilib və sənədlə bağlı bənd 2024-cü il fevralın 1-dən qüvvəyə minir.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Elməddin Muradlı “Yeni Müsavat”a deyib ki, utilitizasiya prosesi ilə bağlı qaydalara əsasən vətəndaş köhnə avtomobilini utilitizasiyaya verdikdə ona nağd pul və ya çek verilir: “Həmin çek əsasında yeni avtomobil almaq üçün bir dəfə müraciət edilə bilər. Utilitizasiya ilə bağlı qərarın mahiyyəti həm də insanların köhnə avtomobillərə marağını azaltmaqdır. Azərbaycanda yol qəzalarının 70 faizinə köhnə avtomobillər səbəb olur”.

Ötən ilin statistik məlumatına görə, Azərbaycanda minik avtomobillərinin sayı 1 milyon 400 minə çatıb. Ümumi avtomobillərin sayı isə 1 milyon 700 min olub.

Təkcə ötən il ölkəyə 84 min 765 minik avtomobili idxal olunub. Avtomobillərin sayında son illər artım müşahidə olunsa da Azərbaycan hər min nəfərə düşən avto-

“Yol qəzalarının 70 faizinə köhnə avtomobillər səbəb olur” - ekspert

Elməddin Muradlı: “2012-ci ildə istehsal edilən “Prius”u Gürcüstan vətəndaşı 8-9 min manata, Azərbaycan vətəndaşı isə 19-22 min manata almalı olur”

mobillərin sayına görə dünyada heç də maşın sayının çoxluğu olan ölkələr sırasındadır. Azərbaycanla yer almır. Azərbaycanda hər min nəfərə 170 maşın və ya 135 minik avtomobili düşür. Bu göstəriciyə görə ölkəmiz dünyada 107-cidir. İnkişaf etmiş ölkələrdə adam-başına görə ən çox avtomobilə sahib olan dövlətlər isə Yeni Zelandiya və ABŞ-dır. Hər min nəfərə həmin ölkələrdə uyğun olaraq 897 və 868 avtomobil düşür. Region ölkələrindən Rusiya 397 avtomobillə dünyada 55-ci, Gürcüstan 378 avtomobillə 61-ci, Moldova 363 avtomobillə 63-cü, Belarus 343 avtomobillə 70-ci, Qazaxıstan 207 avtomobillə 94-cü, Qırğızıstan 201 avtomobillə 97-ci, Özbəkistan 87 avtomobillə 130-cu yerdədir. Rəqəmlərin müqayisəsi də göstərir ki, Azərbaycanda hər min nəfərə düşən avtomobillərin sayı əksər region ölkələri ilə müqayisədə çox deyil.

Bununla belə, Azərbaycanda olan avtomobillərin yaşı 12 və daha artıqdır. Xalqımız köhnə avtomobil sürməyə layiq olmasa da, olduqca yüksək rüsumlar səbəbindən məcburi “qocalmış” avtomobillərin sükani arxasına keçir. Odur ki, ölkə-

də 4 təkər üstündə metalların sayı qonşu Gürcüstanla müqayisədə fantastik səviyyədə çoxdur. Gürcülər maksimum 7-8 yaşlı, daha yüksək sinfə aid avtomobil sürdüləri vaxtda, 500 kilometr bu tərəfdə azərbaycanlılar qat-qat artıq pul ödəməklə daha aşağı sinfə aid və daha köhnə maşınlar alır, yola çıxır. Əlbəttə ki, bütün dünyada olduğu kimi, ölkəmizdə də reritet avtomobil sevrələrin sayı az deyil. Köhnə avtomobillərə izafi sevginin arxasında fantastik qiymətlərin dayanması da faktıdır. Məsələn, bu gün Bakı küçələrində 2006-2008-ci ildə istehsal edilən “Prius” bolluğudur. Belə maşınların qiyməti 11-13 min manat arasında dəyişir. Tiflis küçələrində belə metalloma az rast gəlinir. Əvəzində Tiflisdə 2012-ci ildən üzü 2023-cü ilə qədər istehsal edilmiş “Prius”lar var. 2012-ci ildə istehsal edilən “Prius”u Gürcüstan vətəndaşı 8-9 min manata, Azərbaycan vətəndaşı isə 19-22 min manata almalı olur.

Elməddin Muradlı deyir ki, utilitizasiya proqramı çərçivəsində verilən qərar ölkədə avtomobil parkının yenilənməsinə, ekoloji mü-

hitin qorunmasına və baş verən qəzalarda ölüm sayının azaldılmasına təsir edəcək: “Bu yanaşma dünyanın bütün ölkələrində tətbiq olunur. Xaricdə eyni model avtomobilin yeni versiyası ilə qəza baş verən zaman xəsarət alan olmur. Azərbaycanda isə 20 il istismar olunan köhnə versiya model avtomobilin sürücüsü kiçik bir qəza törətdikdə ölüm halı baş verir. Bu müqayisədən utilitizasiya prosesinin əhəmiyyətini anlamaq olur”.

Ekspert texniki baxış zamanı ödəniləcək rüsumlar barədə də məlumat verib: “İstismar müddəti 1-10 il olan avtomobillər üçün 10

manat, 11-21 il olanlar üçün 20 manat, 31 ilədək istismar olunanlar üçün 30 manat, 31 ildən yuxarı olan avtomobillər üçün 40 manat rüsum ödənilməlidir. Utilitizasiya haqları Utilitizasiya Fondunda toplanacaq. Vətəndaş köhnə avtomobilini təhvil verdikdə ona ödəniləcək pul da fondan təmin ediləcək. Yeni vətəndaşın ödədiyi rüsum əslində onun özünə qayda bilər. Düşünürəm ki, istehsal ili 10 ilədək olan avtomobillərə görə rüsum haqqı ləğv edilməlidir, çünki bunlar yeni avtomobil sayılır”.

Ölkəmizdəki avtomobil parkının 80 faizi köhnə avtomobillərdir, bu halda avtomobil sahibləri ildə 50 milyon manata yaxın utilitizasiya haqqı ödəməli olacaqlar.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”**

Azərbaycan sərhədini pozmağa cəhd edən şəxslər saxlanıldı

Dekabrın 25-də saat 20:05-də Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunlarının “Şəmkir” sərhəd dəstəsinin Ağstafa rayonunun Sadıxlı kəndi yaxınlığında yerləşən sərhəd zəstəvəsinin xidməti ərazisində Azərbaycan Respublikasından Gürcüstan istiqamətində dövlət sərhədini pozmağa cəhd göstərən Pakistan İslam Respublikası vətəndaşları 2001-ci il təvəllüdü Ali Sajjad Muhammad Amin, 1991-ci il təvəllüdü Mir Muhammad Khan Nadar və 1995-ci il təvəllüdü Khan Rabani Muhammad Ashiq saxlanılıb.

Bu barədə Musavat.com-a Dövlət Sərhəd Xidmətinin mətbuat xidmətindən bildirilib.

Araşdırma zamanı saxlanılan şəxslərin ölkə ərazisinə rəsmi qaydada gəlmələri, dövlət sərhədini pozaraq Azərbaycan Respublikasından Gürcüstana, oradan isə Avropa ölkələrindən birinə miqrasiya etmək niyyətində olduqları müəyyən edilib.

Fakt üzrə qeyri-legal miqrasiya kanalının aşkarlanaraq zərərşəkilləşdirilməsi istiqamətində əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

□ **Musavat.com**

Dövlət sərhədində İran vətəndaşlarından 8 kq narkotik götürüldü

Dekabr ayının 25-də saat 20:00-da Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunlarının “Lənkəran” sərhəd dəstəsinin Astara rayonunun Həmoşam kəndi yaxınlığında yerləşən sərhəd zəstəvəsinin xidməti ərazisində 2 nəfər naməlum şəxs tərəfindən narkotik vasitənin qaçaqmalçılıq yolu ilə İran İslam Respublikasından Azərbaycan Respublikasına keçirilməsinin qarşısı alınıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Sərhəd Xidmətinin Mətbuat Mərkəzi məlumat yayıb.

Araşdırma zamanı saxlanılan şəxslərin İran İslam Respublikası vətəndaşları 1968-ci il təvəllüdü Cəmişdi Qulamrza Qaçaq oğlu və

1988-ci il təvəllüdü Yusifzadə Siyamek Səmədulla oğlu olduğu müəyyən edilib.

Saxlanılan şəxslərin üzər-

lərinə baxış zamanı ümumi çəkisi 8 kiloqram 75 qram narkotik vasitə marixuana və 2 ədəd güclü təsiredici vasitə hesab

edilən Metadon M - 40 həbi aşkar olunaraq götürülüb.

Fakt üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Ölkədə vətəndaşların ən çox aldadıldığı, fırıldaqçılara məruz qaldığı ünvanlardan biri də maşın təmiri sexləridir. Savadsız ustalar, keyfiyyətsiz xidmət sürücülərə qənim kəsilib. Özlərini yüksək keyfiyyətli, bilikli göstərən bəzi avtomobil ustaları bir çox hallarda nasaz avtomobillərə təxmini “diaqnoz” qoyur, aidiyyəti olmayan detalları dəyişməklə sürücülərə ikiqat, hətta bəzən 10 qat ziyan vurur. Avtomobilin hansı detalının xarab olduğunu müəyyənləşdirmək üçün həmin ustalar maşında bir neçə detal dəyişir, sonra avtomobilin “dər-dini” tapır. Bu zaman bəlli olur ki, artıq 300 manat xərcləmişən, amma problem cəmi 20-30 manatlıq bir kiçik detalla bağlı imiş.

Bu proseslə rastlaşan sürücülər əsasən kasıb təbəqənin adamlarıdır. Ölkədə rəsmi avtoservislərə qiymət bahalıqına görə getmək imkanı olmayan həmin sürücülər məcburiyyətdən fərdi sexlərə üz tutur, avtomobili həmin sexlərdə ucuz təmir etdirmək istəyir. Fərdi sexlərdə isə sürücü əksər hallarda naşı ustaya rast gəlir, həmin usta da avtomobili anlayışlı oldu-olmadı sökür, təmir etməyə can atır. Amma bir detal əvəzinə bir neçə detal dəyişməklə.

“35 manatlıq detala görə 310 manat xərc çəkdim”

Paytaxtın Xətai rayonu ərazisində fəaliyyət göstərən avtomobil təmir sexləri sırası var. Ərazidə iki rəsmi avtoservis, 50-yə yaxın isə fərdi təmir sexləri var. Müşahidələrim zamanı da məlum oldu ki, rəsmi avtoservislərə çox az sürücü müraciət edir. Səbəb isə məlumdur. Avtoservislər təmir, müayinə qiymətlərini o qə-

dər baha tətbiq edirlər ki, bura yalnız imkanlı şəxslər gəlir. Aşağı təbəqənin həmin servislərə müraciət etmək imkanları yoxdur.

Ərazidə olarkən həmsöhbət olduğum sürücülərdən biri də dediklərimi təsdiqlədi. **Murad kişi** 30 ildir ki, sürücü işləyir. Dedi-yinə görə, əvvəllər imkanlı şəxslərdən birinin ailə sürücüsü olsa da, 5 ildir ki, o işindən ayrılıb və hazırda şəxsi avtomobili ilə taksi kimi fəaliyyət göstərir. Deyir ki, “Mercedes E-220 CDI” avtomobilini 10 il əvvəl Gürcüstandan şəxsi istifadə üçün gətirib. Avtomobil Gürcüstandan alınanda tam normal vəziyyətdə işləyib. Bir il Bakıda sürüləndən sonra nasazlıqları üzə çıxıb: “Həmin vaxt ‘xozeyn’ maşını sürürdüm deyə, bu maşını yeznəm idarə edirdi. Bir ildən sonra maşında qismən nasazlıq yarandı, arabil sönürdü. Bir müddətdən sonra artıq maşın getdiyi yerdə sönməyə başla-

Avtomobil ustalarının fırıldaqı, 10 qat xərcə düşən sürücülər - reportaj

Savadsız ustalar, keyfiyyətsiz xidmət vətəndaşlara qənim kəsilib

dı. Dedilər ki, NZS-də yaxşı usta var. Apardıq, usta dedi ki, dizel nasosu xarabdır. 165 manat verdim, nasos aldım gətirdim. Usta dəyişdi, maşını təhvil verdi. Bir həftə sonra yenidən eyni problem yarandı. Təkrar həmin ustanın yanına gəlib problemin aradan qalxmadığını dedim. Usta təkrar yoxladı, bildirdi ki, guya nasosun tənzimləyici relesi xarab olub. 90 manat verib o detalı da aldım. İki detal dəyişməyə görə 50 manat da ustaya verdim. Maşın ustanın yanına sönmədi və zənn etdim ki, problem həll olunub. Amma iki gündən sonra maşında kondisioneri qoşdum, haradasa 7-8 kilometr gedəndən sonra yenidən motor söndü və bir də maşın işə düşmədi. Soraqlaşdım, dedilər ki, Əhmədli qəsəbəsinə diaqnostika mərkəzində Akif adlı usta var. Evakuator çağırıb maşını həmin mərkəzə gətirdim və Akif ustaya başıma gələnləri danışdım. Usta əvvəlcə 20 manat alıb avtomobili diaqnostika edəndən sonra məlum oldu ki, mənim avtomobilimin nə nasosunda, nə də relesində problem olmayıb. Problem maşının “kalenval datçiki” adlanan detalındadır. 35 manat verib onu dəyişdim, 10 ildir sürürəm. Heç bir problem yoxdur. 35 manatlıq detala görə 310 manat xərc çəkdim”.

Sürücü deyir ki, problem həll olunduqdan sonra həmin NZS-dəki ustanın yanına gedib ona görə 300 manat ziyana düşdüyünü desə də, usta məbləği qaytarmaqdan imtina edib: “Dedi ki, get, kimə iş-təyirsən şikayət elə. Mən əziyyət çəkib mazuta batmışam, detal dəyişmişəm. Nə pulu qaytardı, nə də köhnə ehtiyat hissələrini”.

Cüzi problemə görə sürücü 500 manat ziyana düşüb

Məsələ ilə bağlı nəqliyyat eksperti Bəxtiyar Şərifov “Yeni Məşavət”a

açıqlamasında bildirib ki, bu cür hallar Azərbaycanda, xüsusən də Bakı şəhərində daha çox olur. Mütəxəssis bildirir ki, bu cür naşı ustalarla bağlı ona dəfələrlə müraciətlər olunub: “Amma rəsmi müraciət edəcək yer yoxdur ki, onların barəsində ölçü götürülsün.

Təxminən iki ay əvvəl bir nəfər tanış mənə zəng vurub əmisi oğlunun avtomobilində problem yarandığını bildirdi. Məlum oldu ki, əmisi oğlunun 2012-ci il istehsalı olan BMW markalı avtomobili var. Sürücü bir ay ərzində avtomobilin havaölçən cihazını 4 dəfə dəyişib. Təzə alınan cihaz avtomobilin üzərinə yerləşdirildəndən sonra 8-10 gün işləyir, sonra xarab olur. Cihazın qiyməti 120 manatdır. Hər dəfə də usta cihazı dəyişir, 10 manat usta pulu alır, xarab olanda da deyir ki, detal işlənmiş olduğu üçün tez yanır. Avtomobili diaqnostika etdik, məlum oldu ki, detal xarab olmayıb. Sadəcə, həmin detal 12 voltla işləməli olduğu halda, elektrik xəttinə 15-18 volt enerji gəlir. Həmin enerjini qəbul etmək gücünə malik olmayan havaölçən fəaliyyətini dayandırır. Nəticədə naşı ustalar detalın xarab olduğunu zənn edib sürücüyə yeni detal aldırır. Diaqnostikadan sonra enerji ötürən xətdəki qısaqapanma aşkarlandı, problem aradan qaldırıldıqdan sonra avtomobil də, həmin “yanmış” detal da normal işləməyə başladı”.

Avtomobil ustaları niyə xaricdə təcrübə keçmir?

Bəxtiyar Şərifov bildirir ki, xarici ölkələrdəki təcrübə Azərbaycanda tətbiq edilməlidir: “Məsələn, əksər xarici ölkələrdə hansısa avtomobil təmir mərkəzinə müraciət edərkən usta ilk öncə sürücüyə avtomobilin hansı hissəsində nasazlıq olması barədə rəsmi arayış verir. Həmin arayış əsasında avtomobil yerində diaqnostika edilir, nasazlıq aradan qal-

dırılır və sürücüyə rəsmi zəmanət verilir. Bu halda əgər həmin avtomobildə eyni problem bir ay müddətində təkrarlanarsa, həmin avtomobil usta və ya həmin servisin vəsaiti hesabına təmir edilir. Bizdə isə belə deyil. Azərbaycanda hansısa ustanın yanında bir-iki ay işləyən şəxs iki aydan sonra özü təmir sexi açır. Bu adam harada oxudu, hansı ölkədə təcrübə keçdi ki, indi özü usta işləyir? Bu cür hallar ölkədə minlərlədir”.

Ekspert deyir ki, Azərbaycanda barmaqla sayılacaq qədər usta var ki, onlar Rusiya, Türkiyə, Ukraynada təcrübə keçib, kurslara qatılıb: “Hə-

min ustalar da Bakıya gələn kimi özləri üçün şəxsi avtoservislər açır, bir-neçə nəfəri də öyrətmək adı ilə işə cəlb edir. Amma həmin şəxslər bildiklərinin 10 faizini bu şəxslərə öyrətmir.

Azərbaycanda avtomobil təmiri ilə bağlı nəzəriyyə zəifdir. Əslində xarici ölkələrdə təcrübə keçməyən şəxsin avtomobil təmiri sənədində işləməsi qəbul edilməzdir. Amma bizdə nə xaricdə təcrübə keçən var, nə öyrənmək istəyən. Avtomobilin bir neçə detalını açıb bağlamağı öyrənənlər özlərini usta hesab edir. Nəticədə də sürücülərə bu cür ziyan dəyir”.

□ Samir Əli, “Yeni Məşavət”

“Nar” Azərbaycan Voleybol Federasiyasının rəsmi tərəfdaşdır

“Nar” ölkədə voleybolun inkişafına və təbliğinə mühüm töhfə məqsədi ilə Azərbaycan Voleybol Federasiyasının (AVF) rəsmi tərəfdaşı oldu. Əməkdaşlıq çərçivəsində mobil operator qadınlar və kişilər arasında yerli çempionatın keçirilməsinə dəstək göstərəcək.

“Nar”ın dəstəyi ilə 2023-2024-cü ilin voleybol mövsümü artıq start götürüb. Voleybol həvəskarlarına ölkə çempionatının oyunları izləmək və dəstək olmaq üçün giriş sərbəstdir. “Nar” Azərbaycan Voleybol Çempionatında öz komandasını təmsil edən bütün voleybolçularımıza uğurlar arzu edir.

Voleybol idman növünü yerli və beynəlxalq səviyyədə təbliğ etmək məqsədi ilə “Nar” 2017-ci ildə qadın voleybolçular arasında Avropa çempionatının rəsmi telekommunikasiya tərəfdaşı kimi çıxış edib.

Korporativ sosial məsuliyyət (KSM) strategiyasına uyğun olaraq “Nar” ölkədə sağlam həyat tərzi təbliğ edərək gənclər arasında voleybol daxil olmaqla, müxtəlif idman növlərinə marağın artmasını dəstəkləyir. Mobil operatorun gerçəkləşdirdiyi KSM layihələri haqqında [nar.az/projects/](https://www.nar.az/projects/) sahifəsindən məlumat əldə edə bilərsiniz.

“Nar” hal-hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərməkdədir. “Nar” son 4 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriönümlülük strategiyasına sadiq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Azərbaycan saxta məhsulların tüğ-yan etdiyi ölkələrdən biridir. Xüsusilə son illərdə saxta içkilər hazırlayanlar çoxalıb. Hətta saxta içkilərdən ölüm halları da dəfələrlə qeydə alınıb. Çünki bu spirtli içkilər əsasən texniki spirtlərdən hazırlanır.

Azərbaycan Respublikasının Baş prokuroru yanında Korupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi və İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti birgə məlumat yayıb.

Məlumatda deyilir ki, saxta aksiz markalarının dövriyyəsi ilə məşğul olan şəxslərin qanunsuz əməlləri barədə daxil olmuş məlumat əsasında Baş Prokurorluq və İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti tərəfindən birgə həyata keçirilmiş təxirəsalınmaz əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Baş Prokuror yanında Korupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində cinayət işi başlanıb.

Saxta içkilər öldürə bilər - onları necə ayırd etmək olar?

"Marka məhsulları, xüsusilə Rusiya istehsalı olan məhsullar diqqətlə yoxlanmalıdır, çünki saxtalaşdırılır"

və həyatı bahasına qazanc əldə etməyə çalışan "işbaz"lara rast gəlinir. Son vaxtlar AQTa tərəfindən həyata keçirilən monitorinq zamanı marketlərdə xeyli sayda saxtalaşdırılmış müxtəlif növ spirtli içki aşkarlanıb. Belə ki, cari ilin noyabr ayı ərzində həyata keçirilən yoxlamalar zamanı 8 ticarət obyekti və 3 ictimai işə müəssisəsində, ümumilikdə, 406 ədəd saxta alkoqollu içki

ması qəti şəkildə yolverilməzdir, həmçinin vətəndaşların həyat və sağlamlığına qəsd törətdiyi üçün cinayət məsuliyyəti yaradır. Adətən dələduzlar gizli və qapalı məkanlarda bu cür qanunsuz fəaliyyətlə məşğul olduğundan onların aşkarlanması və ifşa olunmasında vətəndaşların dəstəyinə və bu istiqamətdə ictimai nəzarətin gücləndirilməsinə ehti-

lem həllini tapmayıb: "Böyük market şəbəkələrində çox rast gəlinməyə də, kiçik marketlərdə, dükanlarda saxta içkilər satılır. Bu sahəyə nəzarət çox zəifdir. Bayramlar öncəsi tələbat artır. Kütləvi tələbat yarananda ucuz məhsullara meyllilik artır. Aidiyyəti qurumlar yalnız faciə baş verdikdə əl-ayağa düşürlər. Hesab edirəm ki, bu düzgün deyil. Mütəmadi

Tərtərdə 12 qumbara aşkar edildi

Tərtər Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən silah-sursatın tapılması istiqamətində tədbirlər davam etdirilir. DİN-in Mətbuat Xidmətinin Bərdə regional qrupundan APA-ya verilən məlumata görə, polis əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlər zamanı rayon ərazisindən 1 avtomat, 2 tüfəng, 12 qumbara, avtomat dəraqları və güllələr aşkar aşkar olunaraq götürülüb.

Bundan əlavə, polis əməkdaşları pirotexniki vasitələrin yayılmasının qarşısını alınması istiqamətində də tədbir keçirib. Tədbir zamanı rayon sakinlərindən aşkarlanan xeyli sayda pirotexniki vasitələr götürülüb.

Bu istiqamətdə tədbirlər davam etdirilir.

Səhiyyə Nazirliyi növbəti dəfə əhaliyə çağırış etdi

Qızılca xəstəliyinə yoluxan insanların simptomları uşaq və böyüklər üçün eynidir, lakin böyüklər xəstəliyi daha ağır keçirir. Musavat.com xəbər verir ki, bunu Səhiyyə Nazirliyi Respublika Gigiyena və Epidemiologiya Mərkəzinin direktor müavini Afaq Əliyeva qızılca ilə bağlı danışırkən deyib.

O bildirib ki, 40 yaş üzəri insanların vaxtında vurdurduğu peyvəndin üzərindən təxminən 30-40 il keçib, yaxud da bəzilər, ümumiyyətlə, peyvənd olunmayıb.

A.Əliyeva xatırladı ki, qızılcadan qorunmağın ən effektiv yolu peyvənddir: "Peyvənd olunmayan hər yaşda insan qızılcaya tutula bilər. Peyvənd iki doza olmaqla, 1 və 6 yaşında vurulmalıdır. 6 yaşdan böyük uşaqlar üçün 4 həftə ara verməklə iki doza halında peyvənd vurula bilər".

Hüquqşünas saxta içki istehsal etməyin və satışının yaratdığı hüquqi məsuliyyət barədə bunları dedi: "Hüquq-mühafizə orqanları da lazımi qiymətləndirməni həyata keçirməlidir. Saxta içki istehsal edənlər anlamalıdır ki, qazanc üçün kiminsə sağlamlığına, həyatına risk yaratmaq olmaz. Bu, çox ciddi məsuliyyət yaradır. Müştəri aldatmağa görə ticarət obyekti məsuliyyət daşıyır. Məhsula görə dəymiş

zərərin, xəsarətin dərəcəsindən asılı olaraq Cinayət və ya İnzibati Xətalər Məcəlləsinə görə 3 ildən 12 ilə qədər cəza tədbirləri nəzərdə tutulur. Müvafiq orqanlar, məsələn, AQTa, saxta içki aşkar edibse, həmin "partiyanı" dərhal satışdan çıxarılmalıdır. Əgər qurban yoxdursa, sayından və kütləsindən asılı olaraq 10 ilə qədər cəza verile bilər.

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Məsəvat"

Aparılmış əməliyyat-istin-
taq tədbirləri ilə Cəfər Cəfəro-
vun qabaqcıdan əlbir olduğu
Səxavət Məmmədovla Azər-
baycan Respublikasında is-
tehsalı nəzərdə tutulmuş al-
koqollu içkilərin 26 min ədəd
saxta aksiz markalarını digər
şəxslərə satmaqla qanunsuz
olaraq saxta aksiz markaları-
nın dövriyyəsinə həyata keçir-
mələrinə əsaslı şübhələr mü-
əyyən edilib.

İş üzrə toplanmış ilkin sü-
butlar əsasında Cəfər Cəfərov
və Səxavət Məmmədova Azər-
baycan Respublikası Cinayət
Məcəlləsinin 205-1-ci (Saxta aksiz markalarının dövriyyəsi) maddəsi ilə ittiham elan edilməklə barələrində po-
lisin nəzarəti altına vermə nö-
vündə qətimkan tədbiri seçilib.

Hazırda cinayət işi üzrə
təqsirli şəxslərin tam dairəsi-
nin müəyyən olunması istiqə-
mətində istintaq-əməliyyat
tədbirləri davam etdirilir.

Qeyd edək ki, bu yaxınlar-
da Azərbaycan Respublikası-
nın Qida Təhlükəsizliyi
Agentliyi (AQTa) saxta spirtli
içkilərlə bağlı xəbərdarlıq
edib.

Bildirilib ki, bayram ərəfə-
sində kустar üsulla spirtli içki
hazırlayaraq insan sağlamlığı

aşkar olunub. Bununla bağlı
qanunvericiliyə uyğun müvafiq
tədbirlər görülüb. Adətən
belə məhsulların qablaşdırıl-
masında və markalanmasında
uyğunsuzluqlar müəyyən
edilir, keyfiyyət və təhlükəsiz-
lik göstəricilərini təsdiq edən
sənədlər (sertifikat, qaimə,
faktura və s.) yoxlamaya təq-
dim olunmur.

Mütəxəssislərin rəyinə
görə, kустar üsullarla saxta
spirtli içkilərin hazırlanma-
sında metil (metanol) spirtin-
dən istifadə edilir. İstehlak-
çıların zəhərlənməsinə sə-
bəb olan metil texniki, sənaye
spirtidir və onun qida kimi
istifadə olunması yolveril-
məzdir. Bu zaman istehlak-
çılar güclü zəhərlənmə hal-
ları, hətta ölüm təhlükəsi ilə
üzləşə bilərlər. Metil spirtin-
in az miqdarda qəbulu belə,
orqanizmdə çox ciddi fəsadlara
səbəb olur. Nəticədə mərkəzi
sinir və mədə-bağırsaq sistemi,
xüsusilə gözün torlu qişasını zədə-
ləməklə görmə ilə əlaqədar
olan ağır fəsadlar yaranır. Qida
üçün nəzərdə tutulmayan,
insan sağlamlığına təhlükə
yaradan maddələrin spirtli içki
məhsullarının hazırlanmasında
istifadə olun-

yac var. Vətəndaşlardan belə
qanunsuz hallarla bağlı
aidiyyəti dövlət orqanlarına,
o cümlədən agentliyin "1003
- Çağrı Mərkəzi"nə məlumat
vermələri xahiş olunur.

Bayram günlərində özlə-
rinin və yaxınlarının həyatını
təhlükəyə atmağa, xoşa-
gəlməz hallarla rastlaşma-
maq üçün vətəndaşlar diq-
qətli olmalı, keyfiyyəti və təh-
lükəsizliyi şübhə doğuran,
saxta spirtli içkiləri istehlak
etməməlidirlər. Əhalidən xa-
hiş olunur ki, ictimai işə, sat-
ış və digər məkanlardan qi-
də məhsulları alarkən məhsulun
qablaşdırılmasına, eti-
ket məlumatlarına diqqət ye-
tirsinsinlər, qida təhlükəsizliyi
sahəsində texniki normativ
hüquqi aktlara uyğun sənəd-
ləri tələb etsinlər.

Hüquqşünas Əsəbəli Mustafayev "Yeni Məsəvat" a bildirdi ki, bir neçə il öncə saxta içkilərlə bağlı ölüm halları qeydə alındı. Daha çox bahalı, tanınmış restoranlarda baş verdiyi üçün bu kifayət qədər təəccüb yaratmışdı. Hüquqşünas qeyd etdi ki, mətbuatın kifayət qədər işıqlandırılmasına baxmayaraq, təəssüf ki, hələ də prob-

reydlər keçirilməlidir və bu
reydlərdə ixtisaslaşmış qu-
rumlar iştirak etməlidir. Qa-
imələr yoxlanmalıdır. Hazır-
da qaimə sənədləşdirməsin-
dən az istifadə olunur. Ən
yaxşı yol içkilərin laboratoriyal-
arda yoxlanmasıdır. Çox
zaman şübhələrin görünüşü
aldadıcı olur, məhsul işə
keyfiyyətsiz olur. Bir çox öl-
kədə saxta içkidən kütləvi
zəhərlənmələr olub. Rusiya-
da bu daimi bələdir. Yerli is-
tehsalçılar əlçatan qiyməti-
nə içkilər hazırlayırlar. He-
sab edirəm ki, zavod isteh-
salı içkilərin səhhətə ziyan
vermək ehtimalı azdır. Bir
çox halda marka məhsulları,
xüsusilə Rusiya istehsalı
olan məhsullar xüsusilə diq-
qətlə yoxlanmalıdır, çünki
saxtalaşdırılır.

Onu da qeyd etmək la-
zımdır ki, ticarət mərkəzin-
də külli miqdarda satışda
olan məhsulları biz görü-
rüksə, Azərbaycanda Qida
Təhlükəsizliyi Agentliyi
(AQTa) də görməlidir. Ya
problemin qarşısını alma-
ğa gücləri çatmır, ya da aş-
kar etməkdə maraqlı deyil-
lər. İlk növbədə yoxlama
zavodun özündən başla-
malıdır".

ÜSAVAT

Son səhifə

N 235 (8371) 28 dekabr 2023

D
e
k
a
b
r

Rəqs edən toyuqların görüntüləri sosial şəbəkələrdə virus kimi yayıldı

Rəqs edən toyuqlar barədə video "TikTok" da virus sürəti ilə yayılıb. Görüntülər o qədər məşurlaşmış ki, hətta bloggerlər onları parodiya edirlər. Məlumatla görə, videonun müəllifi İlgallinaio special adlı istifadəçidir. O, gündəlik həyatını sənədləşdirmək üçün 2023-cü ilin fevralında lələkli yoldaşlarını çəkməyə başlayıb. Hazırda bu videolar 10 milyonlarla baxış toplayıb. Kadrlarda toyuqlar italyan və ispan hitlərini rəqs edirlər. Ancaq onların təkə oynamağı deyil, saç düzümləri də böyük maraq qazanır.

ABŞ-da evində 309 heyvan saxlayan qadın həbs edilib

ABŞ-da evində heyvan saxlayan qadın həbs edilib. Məlumatla görə, Florida ştatında yaşayan qadın evində 309 heyvan tapıldıqdan sonra həbs edilib. Evdəki ammoniyak miqdarının "ölümcül" səviyyədə olduğu müəyyən edilib.

Dalğıclar suyun altında Milad ağacı qurdular

Rusiya dalğıcları Yeni il ərəfəsində suyun altında Milad ağacı qurdular. Tataristan ərəzində yerləşən Zümrüd gölünə baş vuran dalğıcların bu hərəkəti maraqla qarşılandı. Dalğıclar hətta suyun altında rəqs etdiklərini və foto çəkəndiklərini də söyləyiblər.

Günahsız olaraq 16 il həbsdə yatdı, rekord məbləğdə təzminat aldı

ABŞ-da başqasının cinayətinə görə 16 il həbsxanada yatan psixi xəstəlikdən əziyyət çəkən bir şəxs İndiana ştatının tarixində ən böyük təzminat almağa nail olub.

Söhbət 2005-ci ildə həbs edilmiş Elkhart şəhərindən olan Endrü Royerdən gedir. Onu 94 yaşlı Helen Seylor adlı qadını öldürməkdə ittiham ediblər. Royer cinayəti etiraf edib və 55 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

15 ildən sonra Royerinin vəkilləri onun təzyiq altında etiraf etdiyini sübut edə biliblər. 2021-ci ildə Endrü sərbəst buraxılıb, sonra isə o, şəhər rəhbərinə və polisə qarşı iddia qaldırıb. Dekabrda o, Elkhart şəhər administrasiyası və təqaüddə olan müəyyən polis zabitləri ilə barışıq sazişi bağlayıb və 11,7 milyon dollar təzminat alacaq.

Məhkəmə müəyyən edib ki, müstəntiqlər Royer-

in psixi pozğunluğundan istifadə edərək sübutları saxtalaşdırıb və etmədiyi cinayəti "etiraf etməyə" məcbur ediblər. O, iki gün fasiləsiz dindirilib, bundan sonra öz əleyhinə ifadə verməyə başlayıb.

Prokurorluq bir il ərzində bu qərardan apelyasiya şikayəti verməyə çalışsa da, buna nail ola bilməyib. Hazırda Royerin məhkum edilməsində iştirak edən Elkhart dairəsinin bir sıra məmurlarına qarşı məhkəmə prosesləri davam edir.

"İndi ömrümün sonuna qədər kifayət qədər pulum var. Ailəmə bacardığım qədər kömək etməyə çalışacağam", - deyər Endrü məhkəmənin qərarını dinlədikdən sonra bildirib.

Zəfəranın qiyməti rekord həddə çatıb

İrandan premium zəfəranın qiyməti kiloqramı 1,4 min dollara qalxıb. Qiymətin rekord artımı global iqlim dəyişikliyi problemi ilə izah edilib. Saxtalaşmış qışlar, quraq yazlar və isti yaylar ölkənin şərqi rayonlarına mənfi təsir göstərərək. Su mənbələrinin quruması nəticəsində İranda məhsulun 400 tondan 170 tona düşəcəyi gözlənilir. Nəticədə premium zəfəranın qiyməti il ərzində iki dəfə artaraq daxili bazarda 1,4 min dollara, xaricdə isə 1,8 min dollara yüksəlib.

Qeyd edək ki, İran dünya bazarında zəfəranın 90 faizdən çoxunu istehsal edir. Bir kiloqram zəfəran istehsal etmək üçün 170 minə qədər çiçək tələb olunur. Onlar əl ilə yığılır və sonra qurudulur.

Bunları bilirsinizmi?

- * Mobil telefonu sol qulağınıza qoyun.
- * Gün ərzində kofeni 1 dəfədən artıq içməyin.
- * Dərmanı soyuq su ilə içməyin.
- * Axşam saat 5-dən sonra yemək yeməyin.
- * Yağlı yeməyi çox az qəbul edin.
- * Suyu daha çox səhər, daha az axşam için.
- * Yüklənən mobil telefondan uzaq durun.
- * Ən yaxşı yuxu vaxtı - axşam saat 10-dan səhər 6-ya kimi.
- * Dərman içəndən sonra bir müddət uzanmayın.
- * Telefonun enerjisi 1 və ya 2 xəft qalıbsa, ondan istifadə etməyin. Çünki bu zaman telefonla danışanda radiasiya 1000 dəfə artıq təsir göstərir.
- * Sizə istidirsə, dirsəklərinizi soyuq suya salın.
- * Ayaqlarınız yorulmuşsa, sərin su ilə yuyun, sonra dəbələrinizə krem çəkin və dəbədən dizə qədər masaj edin.
- * Su çox içməyin - daha çox tərləyəcəksiniz, isti çay, ya da meyvə şirəsi susuzluğunuzu daha yaxşı yatırır.
- * Dəri qış ərzində bir qədər solur və təravətini itirir, bunun qarşısını almaq üçün çiməndə dərinə bərk sürtmək və təzadlı gah soyuq, gah da isti duş qəbul etmək lazımdır. Bu qan dövranını yaxşılaşdırır və solğunluğu aradan qaldırır.
- * Xörək hazırlayarkən çatlamış əllərinizə işarəsi xiyar, pomidor, kartof püresi çəkməyi, kartof bişirilmiş suda əllərinizi yaxalamağı unutmayın.
- * Əlləriniz çox kobudlaşmış, dırnaqlarınız sınmışsa, qızdırılmış günəbaxan yağına 10-15 dəqiqə saxlayın. Sonra əllərinizi yumayın, ancaq əski ilə silin.
- * Əllər ağarsın deyər, onları boraks, ya da sirkə tökülmüş ilıq suda saxlamaq lazımdır. Qədim xalq təbabətinə görə çiy süd və ya limon şirəsi qatılmış su ilə vanna etmək yaxşı kömək edir.
- * Daha bir məsləhət: sıxılmış limonu atmamışdan əvvəl onu əllərinizə çəkin. Turşuya qoyulmuş xiyarın suyunda əllərinizi vanna edin.
- * Əgər işinizlə əlaqədar olaraq əllərinizdən ağ neft, naxtalin, balıq yağı və s. iyi gəlirsə, onda əllərinizi adicə sabunla yumaqdan başqa onları quru xardal tökülmüş su ilə silin, sonra da adi su ilə yuyun.
- * Yodoformun qoxusunu sirkə ilə yox etmək olar.
- * Yağlı boyanı əllərdən hər hansı həlledici (aseton) ilə silirlər. Bu olmasa, onda paltar yuyan tozdan istifadə edin və sonra mütləq sirkə, ya da limon turşusu tökülmüş su ilə yaxalayın yəni də adi su ilə yuyun.
- * Əllərə düşmüş mürəkkəb ləkəsini naşatır spirti, odekolon, ya da spirtlə silin.
- * Təzə əmələ gəlmiş döyənəyə 8 gün ərzində sirkədə isladılmış yumşaq çörək qoyub kompress etsəniz keçər. Kompresi bütün gecə saxlamaq lazımdır.

Çində yeni epidemiyaya görə dəfnlərin sayı kəskin artıb

Çində krematorilər gecə-gündüz işləyir və özəl meyitxanalarının sayı daim artır. Səbəb pnevmoniyanın kəskinləşməsidir.

Çin səlahiyyətliləri ölümlərin səbəbinin COVID-19 virusu olduğunu deməkdən çəkinirlər.

"Çinin dövlət tibb sistemi pnevmoniyadan ölüm hallarını təsnif edərkən COVID-19-un adını çəkməkdən çəkinir, bunun əvəzinə digər infeksiyaları və ya yanaşı xəstəlikləri qeyd edirlər", - deyər məlumat yayılıb.

Qeyd edək ki, pnevmoniya epidemiyası sentyabr ayında, əsasən uşaqlar arasında yayılmağa başlayıb. Oktyabrın ortalarında virusa yoluxanların sayı kəskin artıb, noyabrda isə vəziyyət daha da pisləşib. Xəstəliyə artıq böyük ölçüdə rast gəlinir.

Çin Kommunist Partiyası (ÇKP) epidemiya dalğasını qrip, mikoplazma pnevmoniyası, respirator sinsitil virus, rinovirus və digər tənəffüs yolu infeksiyalarına çarpaz yoluxma ilə əlaqələndirib. Bununla belə, dekabrın ortalarında ÇKP COVID-19-un yeni, daha yoluxucu variantının, mutasiyaya uğramış JN.1 ştamminin Çində dövrüyyədə olduğunu etiraf edib.

Henan əyalətinin sakinləri hökumətin idarə etdiyi krematorilərin sutkanın 24 saati açıq olduğunu və dəfn mərasimlərinin sayının əhəmiyyətli dərəcədə artdığını bildirdilər. Nəyan şəhərində şəxsi dəfn bürolarının və meyitxanaların sayı son illərdə kəskin şəkildə artıb və bu gün də artmaqda davam edir, kremasiya üçün növbələrin isə sonu görünmür.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 3495
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500